

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету

_____ 2022 року,

протокол № ____.

Ректор, голова вченої ради
університету, доктор юридичних
наук, професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК

_____ 2022 року

м.п.

**ПРОГРАМА
КОМПЛЕКСНОГО ЕКЗАМЕНУ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ**

**для здобувачів освітнього ступеня бакалавра
за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування
галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування**

**м. Хмельницький
2022**

РОЗРОБНИКИ:

Перша проректорка, доцентка кафедри публічного управління та адміністрування, кандидатка наук з державного управління, доцентка

_____ 2022 року

Ірина КОВТУН

Деканеса факультету управління та економіки, доцентка кафедри публічного управління та адміністрування, кандидатка економічних наук, доцентка

_____ 2022 року

Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

Завідувач кафедри публічного управління та адміністрування, доктор наук з державного управління, доцент

_____ 2022 року

Едуард ЩЕПАНСЬКИЙ

СХВАЛЕНО:

Рішення кафедри публічного управління та адміністрування 12 березня 2022 р., протокол № 9.

Завідувач кафедри публічного управління та адміністрування, доктор наук з державного управління, доцент
12 березня 2022 р.

Едуард ЩЕПАНСЬКИЙ

Деканеса факультету управління та економіки, кандидатка економічних наук, доцентка
12 березня 2022 р.

Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

Обліковий обсяг 1,33 ум.др.арк.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
1. Порядок проведення комплексного екзамену за спеціальністю	4
2. Перелік та зміст навчальних дисциплін, що включені до комплексного екзамену за спеціальністю 281 публічне управління та адміністрування.....	5
2.1. Перелік навчальних дисциплін	5
2.2. Зміст навчальних дисциплін	5
3. Критерії оцінювання знань студентів на комплексному екзамені за спеціальністю	33
4. Порядок проведення консультацій.....	34

ВСТУП

Атестація студентів, які здобувають освітній ступінь бакалавра, здійснюється екзаменаційною комісією на завершальному етапі навчання з метою встановлення відповідності засвоєних студентами рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти.

Комплексний екзамен для здобувачів освітнього ступеня бакалавра за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування передбачений освітньо-професійною програмою та навчальним планом підготовки бакалаврів за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування і є формою кваліфікаційних випробувань щодо об'єктивного визначення рівня якості освітньої та професійної підготовки випускників закладу вищої освіти.

Метою комплексного екзамену за спеціальністю є перевірка та оцінка науково-теоретичної та практичної підготовки випускників для встановлення відповідності здобутого рівня знань, умінь та навичок програмним результатам навчання.

Завданнями комплексного екзамену за спеціальністю Публічне управління та адміністрування є:

– оцінювання знань та умінь випускників, що формують їх професійні компетентності, зазначені у освітньо-професійній програмі підготовки бакалаврів за спеціальністю Публічне управління та адміністрування;

– визначення ступеня готовності до розв'язування ситуаційних управлінських задач.

1. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ КОМПЛЕКСНОГО ЕКЗАМЕНУ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ

Складання комплексного екзамену за спеціальністю проводиться на відкритому засіданні екзаменаційної комісії (ЕК) за участю не менше половини членів комісії при обов'язковій присутності голови комісії.

Екзаменаційна комісія працює у строки, визначені графіком навчального процесу на поточний навчальний рік, що затверджується ректором. Розклад роботи екзаменаційної комісії, узгоджений з головою екзаменаційної комісії, готується навчальним відділом та затверджується ректором університету не пізніше ніж за місяць до початку екзамену.

До комплексного екзамену за спеціальністю допускаються студенти, які виконали усі вимоги навчального плану підготовки бакалаврів за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування. Допуск до атестації оформляється відповідним наказом університету.

Комплексний екзамен за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування проводиться в письмовій формі як комплексна перевірка знань за білетами, складеними у повній відповідності до програми комплексного екзамену за спеціальністю. Комплексний екзамен за спеціальністю може бути проведений із застосуванням дистанційних технологій у встановленому порядку відповідно до наказу ректора. Підготовка і формування екзаменаційних білетів комплексного екзамену за спеціальністю є синтезом усіх наскрізних питань фахової підготовки за спеціальністю Публічне управління та адміністрування. Екзаменаційні білети формуються із урахуванням методологічних вимог, актуальності та практичного значення завдань, компетентнісного підходу та сучасних вимог до бакалаврів за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування. Усі екзаменаційні білети комплексного екзамену за спеціальністю рівнозначні за змістовим навантаженням та складністю і дають змогу об'єктивно перевірити знання випускника з професійно орієнтованих навчальних дисциплін. Кожен екзаменаційний білет складається з таких завдань:

- 1) ситуаційна управлінська задача;
- 2) 75 питань тестів.

Розроблений відповідно до програми комплексного екзамену за спеціальністю комплект екзаменаційних білетів схвалюється на засіданні випускової кафедри, підписується її завідувачем та затверджується деканом факультету. Екзаменаційні білети комплексного екзамену за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування оновлюються щороку.

Для відповіді випускнику надається можливість вибрати один екзаменаційний білет.

Відповіді на усі завдання випускник готує письмово на наданому екзаменаційною комісією аркуші паперу.

Тривалість іспиту, як правило, не повинна перевищувати 120 хвилин із розрахунку:

30 хвилин на розв'язок ситуаційної управлінської задачі;

90 хвилин на відповіді на питання тестів.

Під час складання екзамену не дозволяється користуватись допоміжними засобами.

Рішення екзаменаційної комісії про оцінку результатів складання комплексного екзамену за спеціальністю, а також про рекомендацію присудження ступеня вищої освіти, присвоєння відповідної кваліфікації та видачі випускникам дипломів (дипломів з відзнакою) про закінчення університету приймається на закритому засіданні екзаменаційної комісії відкритим голосуванням більшістю голосів членів екзаменаційної комісії, які брали участь в її засіданні. При однаковій кількості голосів голова екзаменаційної комісії має вирішальний голос. Результати комплексного екзамену за спеціальністю оголошуються головою екзаменаційної комісії після перевірки письмих відповідей, але не пізніше наступного робочого дня.

Студентам, які не склали комплексний екзамен за спеціальністю з поважної причини (документально підтвердженої), ректором університету може бути продовжений

строк навчання до наступного терміну роботи екзаменаційної комісії із складанням комплексного екзамену за спеціальністю, але не більше, ніж на один рік.

2. ПЕРЕЛІК ТА ЗМІСТ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН, ЩО ВКЛЮЧЕНІ ДО КОМПЛЕКСНОГО ЕКЗАМЕНУ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 281 ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

2.1. Перелік навчальних дисциплін

Для складання комплексного екзамену за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування включені дисципліни професійної підготовки обов'язкового блоку.

Екзаменаційні білети включають питання з навчальних дисциплін:

1. Теорія держави і права.
2. Національна та громадська безпека.
3. Менеджмент в органах публічного управління.
4. Організаційно-правові засади публічної служби.
5. Регіональний та місцевий розвиток .
6. Система публічного адміністрування.
7. Місцеве самоврядування.
8. Стратегічне планування.
9. Основи охорони праці.
10. Документаційне забезпечення діяльності органів публічного управління.

2.2. Зміст навчальних дисциплін

ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Суспільство і держава. Влада і норми поведінки в первіснообщинному ладі. Причини виникнення держави: а) економічна теорія; б) природно-правова (договірна) теорія; в) органічна теорія; г) теорія насильства; д) психологічна теорія.

Основні ознаки держави. Держава і суверенітет. Сутність і призначення держави: а) держава як важливіший елемент політичної системи суспільства; б) держава і громадські організації. Соціальне призначення держави. Визначення поняття «держава». Різноманітність цих визначень в науці про державу.

Виникнення та розвиток ідеї правової держави. Основні юридичні ознаки правової держави. Правове забезпечення вільного розвитку особи. Взаємна відповідальність держави і особи. Теорія розподілу влад.

Типологія держав: рабовласницький тип держави, феодалний, буржуазний, соціалістичний. Сучасна (постбуржуазна) держава. Перехідний тип держави. Основні форми держави (загальне поняття). Форма правління. Монархічні і республіканські форми правління. Форми державного устрою: унітарна держава, федерація, конфедерація. Їх характерні ознаки. Форми державного режиму. Демократичні і антидемократичні режими.

Поняття механізму держави. Представницькі органи державної влади. Місцеві органи державної влади. Представницькі органи в областях, містах, районах України (крім районів в містах), їх компетенція. Глава держави. Коло повноважень. Виконавчі органи державної влади. Кабінет Міністрів України. Місцеві органи виконавчої влади, їх компетенція. Місцеве самоврядування. Судові органи. Прокуратура.

Поняття функцій держави. Ознаки державних функцій. Внутрішні функції держави та їх класифікація. Соціальна функція держави. Основні засоби забезпечення соціальної функції держави, в тому числі в державі перехідного періоду. Зовнішні функції держави та їх види.

Основні ознаки права, його суспільне призначення. Вчення про походження і сутність права. Основні права людини. Теорія природного права. Історична, реалістична і соціологічна школи права. Теорія нормативізму. Психологічна і матеріалістична теорії права. Деякі загальні ознаки права, що впливають з наукових теорій і шкіл про походження і

сутність права. Право, економіка, політика (відмінності і взаємозв'язок). Визначення поняття "право". Основні форми (джерела) права.

Поняття та види соціальних норм. Загальна характеристика норм права і норм моралі, норм громадських організацій, норм звичаїв, традицій, ритуалів. Соціально-технічні норми. Критерії розмежування норм права від норм моралі, інших соціальних норм. Форми суспільної свідомості. Правосвідомість: поняття, структура, роль у суспільному житті.

Загальне поняття про принципи права. Зміст принципів рівноправності, соціальної справедливості, гуманізму, демократизму, принципів законності і відповідальності за вину. Загальне поняття про функції (роль) права в суспільному житті. Регулятивна і охоронна функції права: поняття, способи забезпечення.

Поняття норми права та її характерні ознаки. Структура (елементи) норми права. Поняття гіпотези, диспозиції і санкції. Способи викладення елементів правової норми в нормативно-правових актах. Види (класифікація) правових норм: за галузями права, за функціями, за характером встановлених норм правил поведінки, за сферою дії.

Поняття нормативно-правового акту, його особливості, відміна від інших джерел права. Поняття правотворчості. Види нормативно-правових актів. Критерії їх класифікації. Закон. Основні правові ознаки закону. Конституція як основний закон. Підзаконні нормативно-правові акти (укази Президента, постанови Кабінету Міністрів, відомчі і місцеві нормативно-правові акти). Систематизація нормативно-правових актів. Поняття, основні форми систематизації.

Поняття та види тлумачення норм права. Граматичне тлумачення норм права. Систематичне тлумачення правових норм. Історико-політичне тлумачення норм права. Буквальне, обмежене і розширене тлумачення правових норм. Офіційне і судове тлумачення норм права. Доктринальне тлумачення правових норм.

Форми реалізації норм права: а) використання норм права; б) виконання норм права; в) дотримання норм права. Застосування норм права як особлива форма реалізації. Основні стадії процесу застосування норм права. Поняття колізії правових норм і шляхи вирішення протиріч. Акти застосування правових норм. Характерні ознаки цих актів. Процесуальні (процедурні) норми. Дія норм права (правових актів) в часі, просторі, по колу осіб. Прогалини в праві (поняття). Аналогія закону. Аналогія права.

Поняття і характерні ознаки системи права. Структурні елементи системи права. Поняття галузі права. Коротка характеристика деяких галузей права. Поняття інституту права. Предмет правового регулювання. Метод правового регулювання. Співвідношення системи права і системи законодавства.

Поняття і основні ознаки правових відносин (правовідносин). Структура правовідношення: суб'єкти, зміст, об'єкт. Поняття правоздатності і дієздатності, правосуб'єктності. Поняття правового статусу громадян, юридичних осіб. Характерні ознаки правового статусу. Юридичні факти. Суб'єктивне право і юридичний обов'язок. Передумови виникнення правовідносин.

Поняття механізму правового регулювання суспільних відносин. Структурні елементи правового регулювання. Поняття ефективності правових норм.

Правомірна поведінка і правопорядок. Поняття і причини правопорушень. Види правопорушень. Структура правопорушення.

Поняття і функції юридичної відповідальності. Підстави та принципи юридичної відповідальності. Види юридичної відповідальності.

Поняття законності. Законність і природне право. Законність і доцільність. Основні принципи законності. Нові погляди на закон, право і державу в сучасній юридичній літературі.

Список рекомендованих джерел

1. Віхров О.П., Віхрова І.О. Теорія держави і права. Курс лекцій: Навчальний посібник. Чернігів.: Десна Поліграф, 2015. 303 с.
2. Загальна теорія права: Підручник. За заг. ред. М.І Козюбри. К.: Ваїте, 2016. 540 с.
3. Камінська Н.В. Теорія держави та права. Навчальний посібник. 2019. 350 с.

4. Кельман М.С., Мурашин Г.Н. Загальна теорія держави та права. Підручник. 2019. 584 с.
5. Кельман М.С., Котуха О.С., Коваль І.М. Теорія держави і права: підручник/ за заг. ред. д.ю.н., проф. М.С.Кельмана. Тернопіль, 2018. 241 с.
6. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. (із змінами і доповненнями) - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
7. Крестовська Н.М., Матвеева Л.Г. Теорія держави і права: Підручник. Практикум. Тести. – К.: Юрінком Інтер, 2015. 583 с.
8. Машков А. Проблеми теорії держави і права: співвідношення та межі: курс лекцій А. Машков. К.: К.І.С, 2011. 344 с.
9. Петришин О.В. Загальна теорія права. Посібник для підготовки до іспитів за новою програмою курсу. 2019. 172 с.
10. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави. Навч. посібник. Вид. 10-те доповнене. Львів: Край, 2017. 222 с.
11. Скакун О.Ф. Теорія права і держави: Підручник. Вид. 4-те, допов. і перероб. К.: Правова єдність: Алерта, 2017. 520 с.
12. Теорія держави і права: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. За ред. к.ю.н., доцента Ю.А. Ведернікова. Д.: Ліра, 2013. 383 с.
13. Теорія держави та права: навч. посіб. [Є.В. Білозьоров, В.П. Власенко, О.Б. Горова, А.М. Завальний, Н.В. Заяць та ін.]; за заг. ред. С.Д. Гусарєва, О.Д. Тихомирова. К.: НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.
14. Тополь Ю.О. Теорія держави і права : курс лекцій. Хмельниц. ун-т упр. та права. Хмельницький, 2014. 403 с.
15. Шестопалова Л. М. Теорія права та держави: Посібник. К.: Паливода А.В., 2012. 255 с.
16. Шишко В.В., Шевців Н.Б. Теорія держави і права: Навчальний посібник у схемах. Львів: ЛьвДУМС, 2013. 148 с.

НАЦІОНАЛЬНА ТА ГРОМАДСЬКА БЕЗПЕКА

Основні категорії національної безпеки. Національні цінності, інтереси та цілі. Порівняльний аналіз понять «небезпека», «загроза», «виклик», «ризик», «стратегічний шок» в національній безпеці. Загрози національній безпеці України. Національні інтереси в системі національної безпеки України. проблема консенсусу за характером і пріоритетності загроз безпеці на сучасному етапі. Чинники, що впливають на ступінь небезпеки і характер загроз для України. Роль національних цінностей у процесі формування національних інтересів.

Основні напрями державної політики у сфері національної безпеки. Механізми реалізації державної політики національної безпеки. Правові аспекти забезпечення національної безпеки України (Конституція України, Закон України «Про національну безпеку України», Закон України «Про Раду національної безпеки і оборони України», Стратегія національної безпеки України). Система забезпечення національної безпеки. Компетенція та повноваження суб'єктів державного управління у забезпеченні національної безпеки України. Вплив міжнародних та геополітичних факторів на державну політику у сфері національної безпеки України. Місце і роль України в регіональних і глобальних системах безпеки. Участь України в загальноєвропейській та регіональних системах колективної безпеки.

Поняття та сутність економічної безпеки. Об'єкти та суб'єкти економічної безпеки держави за структурними рівнями економічної безпеки. Складові елементи економічної безпеки країни. Нормативно-правова база економічної безпеки. Національні інтереси України в економічній сфері. Загрози економічній безпеці держави. Напрями забезпечення національної безпеки в економічній сфері. Економічна безпека України в умовах гібридної

агресії. Перспективи забезпечення економічної безпеки України. Можливості забезпечення зовнішньоекономічної безпеки України в умовах зміни світової кон'юнктури.

Поняття та сутність політичної безпеки. Політичне лідерство. Воєнна безпека в системі національної безпеки. Перспективи розвитку і шляхи вдосконалення системи воєнної безпеки України. Умови запровадження надзвичайного та воєнного стану в державі. Реальні та потенційні загрози національній безпеці України у внутрішньополітичній сфері – порушення з боку органів державної влади та органів місцевого самоврядування Конституції і законів України, прав і свобод людини і громадянина; можливість виникнення конфліктів у сфері міжетнічних і міжконфесійних відносин, радикалізації та проявів екстремізму в діяльності деяких об'єднань національних меншин та релігійних громад; загроза проявів сепаратизму в окремих регіонах України; структурна та функціональна незбалансованість політичної системи суспільства. Екстремізм як джерело загроз національній безпеці. Сепаратизм як загроза національній безпеці. Політична стабільність: шляхи досягнення, механізми забезпечення. Національні інтереси України у воєнній сфері.

Поняття та сутність соціальної безпеки України. Етнополітика як складова внутрішньої політики та системи національної безпеки держави. Демографічні чинники забезпечення національної безпеки України. Етноконфесійний діалог. Загрози у соціальній та гуманітарній сферах: невідповідність програм реформування соціальним пріоритетам; неефективність державної політики щодо подолання бідності; криза системи охорони здоров'я і соціального захисту населення; поширення наркоманії, алкоголізму, соціальних хвороб; загострення демографічної кризи; зниження можливостей здобуття якісної освіти представниками бідних прошарків суспільства; прояви моральної та духовної деградації суспільства. Екологічна безпека в системі національної безпеки держави. Національні інтереси України в екологічній сфері. Характеристика загроз в екологічній сфері (нераціональне, виснажливе використання мінерально-сировинних природних ресурсів; неподоланність негативних соціально-екологічних наслідків Чорнобильської катастрофи; погіршення екологічного стану водних басейнів; неконтрольоване ввезення в Україну екологічно небезпечних технологій, речовин, матеріалів і трансгенних рослин, збудників хвороб тощо; неефективність заходів щодо подолання негативних наслідків військової та іншої екологічно небезпечної діяльності; посилення впливу генетично змінених організмів, та біотехнологій; застарілість та недостатня ефективність комплексів з утилізації токсичних і екологічно небезпечних відходів). Поняття науково-технологічної безпеки держави, її системна сутність та структурні рівні.

Поняття та сутність інформаційної безпеки держави. Національні інтереси в інформаційній сфері. Державна політика України у сфері національного інформаційного простору. Характеристика сучасних загроз інформаційній безпеці (обмеження свободи слова та доступу до публічної інформації; поширення засобами масової інформації культу насильства, жорстокості; кіберзлочинність та кібертероризм; розголошення інформації, яка становить державну таємницю, або іншої інформації з обмеженим доступом; намагання маніпулювати суспільною свідомістю тощо). Інформаційна війна як складова гібридної війни.

Імплементация іноземного досвіду щодо забезпечення національної безпеки в Україні. Стратегія національної безпеки США. Управління національною безпекою в ФРН, КНР, Японії. Громадська безпека: сутність та основні поняття. Громадська безпека в умовах надзвичайної ситуації. Вплив інститутів громадянського суспільства на політику національної безпеки.

Список рекомендованих джерел

1. Абрамов В.І. Еволюція поглядів у країнах-членах НАТО на розвиток міжнародних відносин / В.І. Абрамов, М.М. Шевченко. Міжнародні відносини і євроатлантична інтеграція України : підручник. К.: НАОУ, 2005. С. 139–158.
2. Аналіз державної політики та прийняття управлінських рішень: навч. посіб. / за заг. ред В. А. Гошовської. К. : НАДУ, 2010. 88 с.

3. Бакуменко В. Д. Прийняття рішень в державному управлінні : навчальний посібник [у 2 ч.]. Ч. 1. К. : ВПЦ АМУ, 2010. 276 с.
4. Бакуменко В. Д. Формування державно-управлінських рішень: Проблеми теорії, методології, практики : монографія. К. : Вид-во УАДУ, 2000. 328 с.
5. Безпека сталого розвитку України: побудова в умовах глобальних викликів: монографія / за ред. В.О. Ананьїна. К.: ІСЗІ НТУУ «КПІ», 2009. 271 с.
6. Бжезинский З. Великая шахматная доска. Господство Америки и его геостратегические императивы. 2010. 256 с.
7. Богданович В.Ю. Военна безпека України: методологія дослідження та шляхи забезпечення / В.Ю. Богданович. К. : Дельта, 2002. 322 с.
8. Богданович В.Ю. Основи державного управління забезпеченням обороноздатності України: теорія і практика: монографія / В.Ю. Богданович, М.Ф. Єжєєв, І.Ю. Свіда. Львів: ЛІСВ, 2008. 300 с.
9. Валєвський О.Л. Державна політика в Україні: методологія аналізу, стратегія, механізми впровадження: монографія. К.: НІСД, 2001. 240 с.
10. Власюк О.С. Економічна безпека України в умовах ринкових трансформацій та антикризового регулювання. К. : ДННУ «Акад. фін. Управління», 2011. 474 с.
11. Глобалізація і безпека розвитку: монографія / О.Г.Білорус, Д.Г. Лук'яненко та ін.; керівш. авт. кол. і наук. ред. О.Г.Білорус. К.: КНЕУ, 2001. 733 с.
12. Глобальна та національна безпека: підручник / авт. кол. :В.І. Абрамов, Г.П. Ситник, В.Ф. Смолянук та ін. / за заг. ред. Г.П.Ситника. Київ : НАДУ, 2016. 784 с.
13. Горбулін В.П. Засади національної безпеки України: підручник / Горбулін В.П., Качинський А.Б. К.: Інтертехнологія, 2009. 272 с.
14. Горбулін В.П. Системно-концептуальні стратегії національної безпеки України / В.П. Горбулін, А.Б. Качинський. К.: ДП «НВЦ «Євроатлантикінформ», 2007. 592 с.
15. Горбулін В.П. Стратегічне планування: вирішення проблем національної безпеки: монографія / В.П. Горбулін, А.Б. Качинський. К.: НІСД, 2010. 288 с.
16. Державне реагування на загрози національним інтересам України: актуальні проблеми та шляхи їх розв'язання: матеріали круглого столу (Київ, 19 лютого 2014 р.) / за ред. К.О. Ващенко, Г.П. Ситника. К.: НАДУ, 2014. 170 с.
17. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю.П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін. ; за ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. К. : НАДУ, 2010. 820 с.
18. Керівництво та лідерство в системі державної служби : навчальнометодичний посібник / Авт. : Ю. В. Ковбасюк, В. А. Гошовська, Л. А.Пашко. К. : НАДУ, 2011. 147 с.
19. Клименко Н.Г. Єдина державна система цивільного захисту: складові, завдання та режими функціонування. Інвестиції: практика та досвід. 2015. № 3. С. 95–100.
1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. (із змінами і доповненнями). URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
20. Мерніков Г. Формування політики України у сфері національної безпеки: контроль процесу громадськими інститутами. Офіційний сайт НІСД. URL: <http://www.niss.gov.ua/Monitor/januar2009/12.htm>.
21. Новицький Г.В. Теоретико-правові основи забезпечення національної безпеки України. К.: Інтертехнологія, 2008. 496 с.
22. Основи стратегії національної безпеки та оборони держави: підруч. / В.Г. Радецький, О.П. Дузь-Крятченко, В.М. Воробйов, В.П.Грищенко та ін. К.: НУОУ, 2010. 592 с.
23. Поглиблення відносин між Україною і ЄС / Кол. авт.; за заг. М. Емерсона та В. Мовчан. К.; 2016. 267 с.
24. Пошедін О.І. Розширення НАТО: через критерії членства чи досягнення військових стандартів? Сучасна українська політика. К. : Вид-во «Центр соціальних

комунікацій», 2013. Вип. 28. С. 270-280.

2. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України. *Відомості Верховної Ради*. 2010. № 40. Ст. 527. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>.

3. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.

25. Ресурси та моделі глобального економічного розвитку: монографія / За заг. ред. Д.Г. Лук'яненка та А.М. Поручника. К.: КНЕУ, 2011. 703 с.

26. Ситник Г.П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади): підручник. К.: НАДУ, 2012. 344 с

27. Ситник Г.П. Концептуальні засади забезпечення національної безпеки України: навч. посіб. у 3 ч. – Ч.3.: Державна політика та основи стратегічного планування забезпечення національної безпеки. К. : НАДУ, 2010. 328 с.

28. Ситник Г.П. Концептуальні засади забезпечення національної безпеки: навч. посіб.: / Г.П.Ситник, В.І.Абрамов, Д.Я. Кучма; за заг. ред.. Г.П.Ситника: у 3 ч. Ч.1: Філософсько-методологічні та системні основи забезпечення національної безпеки. К.: НАДУ, 2009. 248 с.

29. Ситник Г.П. Концептуальні засади забезпечення національної безпеки: навч. посіб.: / Г.П.Ситник, В.І.Абрамов; за заг. ред.. Г.П.Ситника: у 3 ч. Ч.2: Методологічні основи державного управління національною безпекою. К.: НАДУ, 2009. 240 с.

30. Ситник Г.П. Концептуальні та організаційні засади забезпечення національної безпеки. навч. посіб. Вид-во НАДУ, 2005. 120 с.

31. Ситник Г.П. Національна безпека України: теорія і практика: навч. посібник / Г. П. Ситник, В. М. Олуйко, М. П. Вавринчук; за заг. ред. Г.П. Ситника. Хмельницький ; К. : Вид-во «Кондор», 2007. 616 с.

32. Тертичка В.В. Державна політика: аналіз та здійснення в Україні: моногр. К.: Основи, 2002. 750 с.

РЕГІОНАЛЬНИЙ ТА МІСЦЕВИЙ РОЗВИТОК

Соціально-економічні регіони як об'єкти регіонального управління. Сутність регіоналізму. Сутність поняття „регіон”. Класифікація регіонів. Поділ України на соціально-економічні регіони. Методологічні положення соціально-економічного регіонування. Регіональні відмінності як ознаки виділення соціально-економічних регіонів. Суть соціально-економічного регіону. Основні фактори регіоноутворення. Принципи економічного районування. Конкретні критерії процесу регіоналізації. Проблеми регіонального розвитку. Нестабільність функціонування підприємств сфери матеріального виробництва, що супроводжується щорічним падінням фізичних обсягів виробництва продукції і виконання робіт. Загострення проблеми ефективної зайнятості групових ресурсів та щорічне підвищення рівня безробіття у всіх областях. Погіршення екологічної ситуації у багатьох регіонах. Низький рівень виконання державних регіональних програм у зв'язку з обмеженістю фінансових ресурсів. Сутність, принципи та напрями реалізації політики регіонального розвитку. Концепція державної регіональної політики. Механізм реалізації регіональної економічної політики. Етапи здійснення заходів регіональної економічної політики.

Сутність регіонального управління як засобу регіоналізації державної регіональної політики. Галузеве і регіональне управління. Завдання та цілі регіонального управління. Економічні, політичні, соціальні, екологічні та науково-технічні цілі. Правові та економічні основи регіонального управління. Системи регіонального управління. Склад місцевої державної адміністрації та правові засади її діяльності. Принципи здійснення місцевого самоврядування. Повноваження органів самоврядування. Об'єкти спільної власності територіальних громад. Форми, функції та система органів регіонального управління. Державне, місцеве управління та місцеве самоврядування як форми регіонального управління. Інтегруюча, розподільча, стимулююча, соціальна та оптимізаційна функція регіонального управління. Досвід організації територіального управління зарубіжних країн. Відмінності між країнами в адміністративно територіальному поділі. Державні органи окремих країн, що

здійснюють політику регіонального розвитку.

Пріоритети в управлінні соціально-економічним розвитком. Об'єктивна необхідність визначення пріоритетності. Пріоритети в залежності від ієрархічного рівня. Цілі і функції пріоритетів. Групи показників визначення пріоритетності: цільові, ресурсні, показники ефективності, власне пріоритетності. Соціально-економічні орієнтири та інтереси соціально-економічного розвитку регіону. Характерні ознаки зростання значення управління соціально-економічним розвитком регіону. Головна функція соціально-економічних орієнтирів. Функції, які виконують соціально-економічні орієнтири. Найважливіші блоки соціально-економічних орієнтирів. Соціальні суб'єкти як носії територіальних інтересів. Суб'єкти галузевих інтересів. Управлінська стратегія і сценарії соціально-економічного розвитку регіону. Суть управлінської стратегії та її концептуальні спрямування. Складові характеристики управлінської стратегії. Сценарний підхід у визначенні перспектив соціально-економічного розвитку регіонів. Послідовність розробки сценарію, виходячи із проблеми. Послідовність розробки сценарію розвитку господарства регіону, виходячи з його потенційних можливостей. Основні компоненти векторного критерію у відображенні різних інтересів. Взаємозалежні та взаємовизначальні елементи політики соціально-економічного розвитку регіону. Суть і порядок розробки концепції соціально-економічного розвитку регіону. Концепція як початковий етап наукового обґрунтування соціально-економічного розвитку території. Мотивація розробки концепції. Послідовність розробки концепції.

Сутність регіональної економічної діагностики, її завдання та сфера використання результатів. Результати діагностики для потреб управління. Об'єкт регіонального економічного діагнозу. Алгоритм постановки діагнозу. Основні типи і класифікаційні форми діагнозу. Завдання діагнозу. Складові діагнозу. Форми організації процесу діагнозу. Система індикаторів для аналізу регіонів. Способи побудови системи діагностичних індикаторів. Засоби діагнозу індикаторів. Напрями здійснення діагностики регіонів. Системний аналіз проблем регіональної економіки. Вихідні положення при визначенні інтеграційної стратегії. Сфера використання діагностики поточного стану економіки. Три види ефективності інвестиційних проєктів. Метод системного аналізу. Ситуаційний аналіз. Аналітичний метод. Економіко-математичні методи. Балансовий метод. Нормативний метод. Метод економічного районування. Економічний район. Види економічного районування. Показники та критерії економічного районування. Картографічний метод. Сутність програмного підходу до регіонального розвитку. Поняття "програма". Програма як інструментарій вирішення завдань місцевими органами влади. Вихідні положення розробки регіональної програми. Основний зміст навантаження робочої програми. Основні розділи програми. Принципи програмного регулювання розвитку внутріобласних адміністративних одиниць. Класифікація регіональних програм. Класифікація ознаки програм. Результативність комплексних регіональних програм. Міжрівневі взаємодії регіональних програм та програмного навантаження. Наскрізні проблеми та загальне положення взаємодії регіональних програм. Аспекти розробки і реалізації програм. Показники, що характеризують програмне навантаження на території: ресурсне, інвестиційне, екологічне, функціональне. Особливості поєднання різних інтересів у розв'язанні регіональних проблем. Побудова матриці сили впливу інтересів. Сфери співпадання програмного і регіонального управління. Галузеві вимоги до програми. Етапи і порядок розробки регіональних програм. Структуроформуючі елементи програми. Порядок робіт на першому етапі – складанні концепції. Другий етап – визначення цілей. Третій етап – обґрунтування альтернатив функціональної структури програми. Четвертий етап – оцінка ефективності програм. Критерії вибору найбільш прийнятого варіанту програми. Економічний механізм управління в реалізації регіональної програми. Етапи опрацювання і реалізації регіональної програми. Державний механізм виконання програми. Вимоги до інформаційного забезпечення розробки регіональних програм та його організація. Вимоги до системності інформаційного забезпечення. Узгодження і співставимість різних видів інформації. Послідовні стадії в організації інформаційного забезпечення.

Нові форми відносин і соціально-економічного розвитку регіону. Орендний договір. територіальна асоціація власників. Сутність регіонального бюджету та джерела його формування. Регіональні фінанси як економічна категорія. Складові кошти регіональних

фінансів. Критерії визначення мінімальних розмірів місцевих бюджетів. Економічне призначення регіональних бюджетів. Джерела основних закріплених доходів регіональних бюджетів. Регулювання регіональної бюджетної системи. Першочергові витрати місцевих бюджетів. Проблема дотацій, субсидій, субвенцій. Комплексний підхід до аналізу формування регіональної фінансової системи. Зведений фінансовий баланс. Прогноз розвитку бюджету. Позабюджетні фонди регіону. Регулювання підприємницької діяльності в регіоні. Нові форми регіонального розвитку продуктивних сил: спеціальні (вільні) економічні зони (СВЕЗ), території пріоритетного розвитку, регіональні науково-технологічні парки. Нові виробничі системи у розвитку регіональної економіки – кластерні об'єднання.

Теоретичні основи управління соціально-економічним розвитком регіону. Форми і методи управління соціально-економічним розвитком. Регулювання розвитку економічної сфери в регіоні: промисловість, сільське господарство, транспорт і зв'язок, розвиток малого та середнього бізнесу в регіоні. Державне регулювання інвестиційної діяльності. Поняття інвестицій, види інвестицій. Становлення регіональної інвестиційної політики в Україні. Проблеми вдосконалення політики залучення іноземних інвесторів. Напрями та принципи здійснення регіонального інвестиційного процесу. Інвестиційна привабливість регіонів України. Методики визначення інвестиційної привабливості регіонів. Рейтинг міст і регіонів України. Сутність природно-ресурсного потенціалу регіону. Управління регіональним природокористуванням.

Соціальна інфраструктура регіону як об'єкт регіонального управління. Сутність і зміст соціальної інфраструктури. Класифікація галузей та основних об'єктів соціальної інфраструктури. Основні організаційно-правові форми господарювання. Фінансове забезпечення функціонування об'єктів соціальної інфраструктури. Управління розвитком соціальної інфраструктури населених пунктів. Основні принципи управління соціальною сферою. Варіанти управління об'єктами соціального призначення. Програмно-цільовий метод управління соціальною інфраструктурою у регіонах. Форми управління комплексним розвитком територій. Структура державного управління соціально-економічним розвитком. Статут територіальної громади. Регулювання розвитку галузей соціально-побутової інфраструктури. Торгівля і громадське харчування. Житлово-комунальне господарство. Побутове обслуговування. Пасажирський транспорт і засоби зв'язку. Регулювання розвитку галузей соціально-духовної інфраструктури. Освіта і наука. Культура. Охорона здоров'я, фізкультура і спорт.

Суть та роль регіональних ринків у соціально-економічному розвитку регіонів. Ринкові відносини як передумова формування регіональних ринків. Ринкові фактори розвитку ринкових відносин. Нові учасники ринкових відносин. Типи та економічне районування регіональних ринків. Ознаки класифікації регіональних ринків. Види регіональних ринків. Районування сфери обігу. Об'єктивні протиріччя регіональної економіки. Формування інфраструктури та економічного механізму регулювання регіональних ринків. Складові регіонального механізму регулювання регіональних ринків. Формування міжрегіональних зв'язків регіональних ринків. Міжрегіональні економічні зв'язки. Оцінка ввозу – вивозу в світових цінах.

Порядок розроблення проекту стратегічного розвитку регіону. Методичні основи розробки стратегії розвитку територіальної громади. Етапи складання стратегії. Аналіз основних тенденцій та існуючих проблем розвитку територіальної громади. Визначення та оцінка конкурентних переваг і обмежень перспективного розвитку територіальної громади. Прогнозування довгострокового розвитку територіальної громади. Першочергові цілі та оперативні завдання розвитку територіальної громади.

Еволюція агентств регіонального розвитку (АРР): зарубіжний досвід. АРР Нідерландів та Бельгії. Досвід Італії. Практика створення Агентств в країнах Центральної та Східної Європи. Філософія діяльності АРР. Різноманітність визначень агентства регіонального розвитку. Основні напрямки діяльності АРР. Аналіз організаційно-правових форм АРР в Україні. Громадські та благодійні організації. Взаємодія місцевих та регіональних органів влади.

Список рекомендованих джерел

1. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 р. *Офіційний вісник України*. 2010. № 59. Ст. 2047.
2. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18. Ст. 144.
3. Європейська хартія місцевого самоврядування: Міжнародний документ від 15.10.1985 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_036.
4. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
5. Концепція державної регіональної політики. *Офіційний вісник України*. 2001. № 22. Ст. 983.
6. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13–14, № 15–16, № 17. Ст. 112.
7. Про державне прогнозування та розроблення програми економічного і соціального розвитку України: Закон України від 23 березня 2000 р. *Відомості Верховної Ради України*. № 14. Ст. 195.
8. Про державну підтримку розвитку місцевого самоврядування в Україні: Указ Президента України від 30 серпня 2001 р. № 36. *Офіційний вісник України*. 2001. Ст. 1658.
9. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>.
10. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. *Відомості Верховної Ради України*. № 280/97-ВР.
11. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 20–21. Ст. 190.
12. Про стимулювання розвитку регіонів: Закон України від 08.09.2005 р. *Офіційний вісник України*. 2005 р. № 40. Ст. 25.
13. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 року № 156-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 13. Ст. 90. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/156-19>.
14. Про затвердження Порядку та методики проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики: Постанова від 21.10.2015 р. № 856 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/248598109>.
15. Стратегія регіонального розвитку Хмельницької області на 2021–2027 роки: Рішення Хмельницької обласної ради від 20.12.2019 р. № 49-29/2019. URL: <https://km-oblrada.gov.ua/ctrategiya-regionalnogo-rozvitku-khme/>.
16. Абакуменко О.В. Стратегія і тактика удосконалення політики сталого розвитку України в контексті євроінтеграційних процесів: колект. монографія: [у 2 т.]. Т. 1. [Політика сталого розвитку в контексті економічної безпеки України] / О.В. Абакуменко, О.І. Гонта, С.В. Гонта, М.В. Дубина, М.М. Забаштанський. Ніжин, 2015. 339 с.
17. Аванесов Н.Е. Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка: підручник / Н.Е. Аванесова; Харків. нац. ун-т буд-ва та архітектури. Харків: Щедра садиба плюс, 2015. 223 с.
18. Борисенко Ю.В. Особливості використання потенціалу соціальних мереж під час формування мережових систем місцевого розвитку. *Держава та регіони. Серія «Державне управління»*. 2017. № 2 (58). С. 118–122.
19. [Богуславська С.І.](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VUbsNbU_2018_1_9) Концептуальний базис менеджменту сталого розвитку регіону. *Вісник Університету банківської справи*. 2018. № 1. С. 44–51. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VUbsNbU_2018_1_9.
20. [Богуславська С.І.](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fin_pr_2018_1_3) Принципи формування маркетингових стратегій регіонального розвитку. *Фінансовий простір*. 2018. № 1. С. 8–15. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fin_pr_2018_1_3.

21. [Богуславська С.І.](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VPDTU_ek_2018_36_17) Роль ресурсного забезпечення регіону на різних фазах економічного циклу в умовах глобалізації. *Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія «Економічні науки»*. 2018. Вип. 36. С. 105–110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VPDTU_ek_2018_36_17.
22. [Богуславська С.І., Овсюк Н.В.](http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_econ_2019_30(69)_5(1)_29) Стратегія ресурсного забезпечення сталого розвитку регіону. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія «Економіка і управління»*. 2019. Т. 30 (69). № 5 (1). С. 154–158. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_econ_2019_30\(69\)_5\(1\)_29](http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_econ_2019_30(69)_5(1)_29).
23. [Богуславська С.І., Стуглик Д.](http://nbuv.gov.ua/UJRN/bnav_2019_6) Механізм формування промислової політики регіону. *Бізнес-навігатор*. 2019. Вип. 6.1-2. С. 37–40. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bnav_2019_6.
24. [Богуславська С.І., Стуглик Дж.](http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_econ_2020_31(70)_1_28) Роль ресурсного забезпечення в прогнозуванні соціально-економічного розвитку регіону. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія «Економіка і управління»*. 2020. Т. 31 (70). № 1. С. 155–159. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_econ_2020_31\(70\)_1_28](http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_econ_2020_31(70)_1_28).
25. Боярчук А.І. Глобальна регіоналізація як мегатренд фрагментації світового господарства. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 27. Ч. 1. С. 11–14.
26. Бутко М.П., Тульчинський Р.В. Обґрунтування сутності використання методологічних підходів до становлення нового регіоналізму. *Економіка та держава*. 2018. № 7. С. 9–12.
27. Герасимчук З.В. Організаційно-економічний механізм формування та реалізації стратегії розвитку регіону / З.В. Герасимчук, І.М. Вахович. Луцьк: ЛДТУ. 2002. 248 с.
28. Дробенко Г.О. Стратегічне планування розвитку територіальних громад: [методичний посібник] / Г.О. Дробенко, Р.Л. Брусак, Ю.І. Свірський. Львів: СПОЛОМ, 2001. 118 с.
29. Дунська А.Р., Жалдак Г.П. Транскордонне співробітництво: сутність та перспективи розвитку. *Підприємництво та інновації*. 2019. Вип. 7. С. 56–64. URL: <http://ejournal.in.ua/index.php/journal/article/view/170/156>.
30. Жаліло Я.А. Інституційні механізми активізації синергії транскордонної співпраці на кордоні Україна – ЄС. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2021. Вип. 37. С. 43–49. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/38_2021ua/7.pdf.
31. Жуковська Ю. Агенції місцевого економічного розвитку як елемент електронної демократії. *Information, Communication, Society (ICS-2017)*, 18–20 May 2017, Slavske, Ukraine. С. 278–279.
32. Запухляк В.З. Глобальна регіоналізація у формуванні нового світового економічного порядку. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2018. Вип. 5. С. 159–164.
33. Зварич О.І. Концептуальні аспекти економічного розвитку регіонів як центрів створення знань. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 18. С. 38–43.
34. Іванілов О.С. Управління стійким розвитком соціально-економічних систем: теорія та методологія: монографія / ред.: О.С. Іванілов; Харків. нац. ун-т буд-ва та архітектури. Харків: Панов А. М., 2016. 273 с.
35. [Кльоба Т.Л.](http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2017_1_3) Суть та значення ендегенно-орієнтованого розвитку регіонів. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України: зб. наук. пр.* 2018. Вип. 1 (129). С. 46–52.
36. Куйбіда В.С. Формування та реалізація нової регіональної політики в Україні. *Ефективність державного управління*. 2017. Вип. 1. С. 13–20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2017_1_3.
37. Куриляк М.Ю. Еволюція концепції «Європи регіонів» у рамках регіональної політики ЄС. *Економічний вісник Донбасу*. 2018. № 2. С. 60–67. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvd_2018_2_12.
38. Лібанова Е.М. Соціально-економічний потенціал сталого розвитку України та її регіонів: нац. доп. / за ред. акад. НАН України Е.М. Лібанової, акад. НААН України М.А.

Хвесика; НАН України, Від-ня економіки, Держ. установа "Ін-т економіки природокористування та сталого розвитку НАН України". Київ: ДУ ІЕПСР НАН України, 2014. 775 с.

39. Ліщинський І.О. Новий міський регіоналізм як сучасна парадигма регіональної економіки. *Бізнес-навігатор*. 2018. Вип. 6 (49). С. 14–18.

40. Ліщинський І.О. Парадигма просторової організації локального економічного розвитку. *Вісник Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. Серія «Економіка»*. 2018. Т. 23. Вип. 6 (71). С. 13–17.

41. Ліщинський І.О. Сучасна теорія регіонального зростання та розвитку. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Економіка і менеджмент»*. 2018. Вип. 34. С. 58–64.

42. Матвієнко Р.О. Методологічні основи регіональної політики в управлінні розвитком національної економіки: монографія / Р.О. Матвієнко; ПВЕЗ "Екон.-технол. ун-т". Бровари: ПВНЗ "Екон.-технол. ун-т", 2014. 351 с.

43. Матвіїшин Є.Г. Теоретичні та прикладні засади стратегічного управління економічними процесами на регіональному рівні: монографія / Є.Г. Матвіїшин; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Львів: ЛРІДУ УАДУ, 2014. 294 с.

44. Махначова Н.М., Семенюк І.Ю. Стратегічне планування розвитку територій з урахуванням цілей сталого розвитку. *Ефективна економіка*. 2019. № 10. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7314>.

45. Мельник А.Ф. Державне та регіональне управління: навч. посіб. / А.Ф. Мельник, А.Ю. Васіна, О.П. Дудкіна; ред.: А.Ф. Мельник. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2014. 450 с.

46. Метрополійні функції великих міст України: потенціал розвитку та перспективи реалізації: монографія / НАН України. Державна установа «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього НАН України»; наук. ред. М.І. Мельник. Львів, 2016. 552 с.

47. Миронова Т.Л. Управління розвитком регіону: навч. посіб. / Т.Л. Миронова О.П. Добровольська. Київ, 2006. 328 с.

48. Проскура В.Ф., Фозекош М.Л. Проблеми та перспективи реалізації транскордонного співробітництва на місцевому рівні. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 14. С. 139–146. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/14_ukr/17.pdf.

49. Регіональний менеджмент: навч. посіб. / М.А. Коваленко, Н.А. Кругла, Л.М. Радванська, Г.М. Швороб. Херсон: Олді-плюс, 2004. 304 с.

50. Сімків Л.Є., Андрусів У.Я. Регулювання диспропорційності економічного зростання регіонів України. *Ефективна економіка*. 2021. № 1. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8575>.

51. Степаненко А.В., Омельченко А.А. Міські агломерації як форма сучасного світового процесу урбанізації. *Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво»*. 2019. № 3. С. 184–192. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drep_2019_3_37

52. Стеченко Д.М. Управління регіональним розвитком / Д.М. Стеченко. Київ: Вища школа. 2000. 223 с.

53. Транскордонне співробітництво: правові основи та успішні практики: посібник / за заг. ред. В.А. Устименка; ред.-упоряд. Гук А.К., Санченко А.Є. Київ, 2020. 152 с.

54. Трещов М.М. Ресурсне забезпечення місцевих бюджетів України в умовах децентралізації влади. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2017. Вип. 2. С. 136–141. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dums_2017_2_20.

55. Тульчинський Р.В. Теорії регіонального розвитку у генезисі економічної думки. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2017. Вип. 16. С. 166–172. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpaiv_2017_16_24.

56. Чехович Г.Т. Механізми регулювання економічної безпеки регіону: проблеми теорії і практики : монографія / Г.Т. Чехович. Херсон: Грінь Д.С., 2013. 488 с.

57. Якубів В.М., Попадинець Н.М., Максимів Ю.В. Моніторинг соціально-економічних процесів розвитку регіону: теоретичний і прикладний аспекти. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2017. Вип. 13. Т. 1. С. 176–184.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ

Поняття та ознаки публічної служби, її місце в системі публічного управління. Характеристика підходів до розуміння публічної служби у законодавстві зарубіжних країн. Характеристика підходів до розуміння публічної служби у законодавстві України. Поняття публічної служби. Види публічної служби. Державна служба та муніципальна служба. Цивільна державна служба та мілітаризована державна служба. Характеристика поняття «публічний службовець». Класифікація публічних службовців. Посади та види посад в органах публічної влади. Види (типи) державних посад. Політичні, адміністративні та патронатні посади, їх особливості та співвідношення. Категорії посад державної служби. Посади в органах місцевого самоврядування. Патронатна служба. Поняття державного службовця, посадової особи місцевого самоврядування. Поняття «посадова особа» і «службова особа». Організаційно-розпорядчі та консультативно-дорадчі функції посадових осіб.

Поняття і значення принципів публічної служби. Принципи державної служби: верховенства права; законності; професіоналізму; патріотизму; доброчесності; ефективності; забезпечення рівного доступу до державної служби; політичної неупередженості; прозорості; стабільності. Основні принципи служби в органах місцевого самоврядування: служіння територіальній громаді; поєднання місцевих і державних інтересів; верховенства права, демократизму і законності; гуманізму і соціальної справедливості; гласності; пріоритету прав та свобод людини і громадянина; рівних можливостей доступу громадян до служби в органах місцевого самоврядування з урахуванням їх ділових якостей та професійної підготовки; професіоналізму, компетентності, ініціативності, чесності, відданості справі; підконтрольності, підзвітності, персональної відповідальності за порушення дисципліни і неналежне виконання службових обов'язків; дотримання прав місцевого самоврядування; правової і соціальної захищеності посадових осіб місцевого самоврядування; захисту інтересів відповідної територіальної громади; фінансового та матеріально-технічного забезпечення служби за рахунок коштів місцевого бюджету; самостійності кадрової політики в територіальній громаді.

Правовий статус державного службовця. Права державного службовця. Обов'язки державного службовця. Правовий статус посадових осіб місцевого самоврядування. Правообмеження, пов'язані зі статусом публічного службовця. Дисциплінарна відповідальність публічних службовців. Матеріальна відповідальність публічних службовців. Адміністративна відповідальність публічних службовців. Кримінальна відповідальність публічних службовців. Засоби правового захисту публічних службовців.

Правове регулювання правил етичної поведінки осіб, які уповноважені на виконання завдань і функцій держави або місцевого самоврядування. Поняття професійної етики публічного службовця. Принципи професійної етики публічного службовця. Правила етичної поведінки. Вимоги до поведінки осіб. Додержання вимог закону та етичних норм поведінки. Пріоритет інтересів. Політична нейтральність. Неупередженість. Компетентність і ефективність. Нерозголошення інформації. Утримання від виконання незаконних рішень чи доручень. Міжнародні стандарти вимог щодо професійної етики публічних службовців.

Система управління державною службою. Повноваження Кабінету Міністрів України щодо управління державною службою. Правовий статус Національного агентства України з питань державної служби як центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби. Правовий статус Комісії з питань вищого корпусу державної служби. Повноваження відповідних конкурсних комісій. Повноваження керівників державної служби.

Вступ на публічну службу. Загальні умови вступу на державну службу. Порядок проведення конкурсу на зайняття посад державної служби. Призначення на посаду державної служби. Прийняття на службу в органи місцевого самоврядування. Випробування та встановлення відповідності державного службовця займаній посаді. Стажування державних службовців. Проведення спеціальної перевірки стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, та посад з підвищеним корупційним ризиком. Проведення спеціальної перевірки

наявності в осіб, які претендують на зайняття посад, пов'язаних із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, корпоративних прав.

Службова кар'єра та порядок проходження публічної служби. Ранги державних службовців. Ранги посадових осіб місцевого самоврядування. Особливості звань (чинів) службовців спеціалізованої державної служби. Переведення державних службовців. Службове відрядження. Зміна істотних умов державної служби. Оцінювання результатів службової діяльності. Атестація посадових осіб місцевого самоврядування. Підвищення рівня професійної компетентності державних службовців. Особливості проходження державної служби в окремих державних органах. Особливості патронатної служби.

Характеристика підстав припинення державної служби. Аналіз підстав припинення служби в органах місцевого самоврядування. Захист права на державну службу. Загальна характеристика адміністративного судочинства у справах щодо розгляду спорів з приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби. Обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування.

Основні теоретико-правові підходи до розуміння поняття «корупція». Причини виникнення корупції. Види корупції. Поняття корупційного правопорушення і правопорушення, пов'язаного з корупцією. Формування та реалізація антикорупційної політики. Участь громадськості в заходах щодо запобігання корупції. Державний захист викривачів корупції. Наслідки корупції. Шляхи подолання корупції.

Загальна характеристика системи заходів запобігання корупції. Спеціальна перевірка стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, та посад з підвищеним корупційним ризиком. Корупційні ризики на публічній службі, їх види, виявлення та усунення. Антикорупційна експертиза. Обмеження і заборони для осіб, уповноважених на виконання функцій держави, як спосіб запобігання корупції, їх види. Запобігання корупції у діяльності юридичних осіб. Антикорупційна програма юридичної особи.

Поняття, види та способи врегулювання конфлікту інтересів. Поняття реального та потенційного конфлікту інтересів. Розмежування конфлікту інтересів і зловживання повноваженнями. Запобігання конфлікту інтересів у зв'язку з наявністю в особи підприємств чи корпоративних прав. Особливості врегулювання конфлікту інтересів, що виник в діяльності окремих осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Заходи врегулювання конфлікту інтересів в діяльності осіб, які уповноважені на виконання завдань і функцій держави або місцевого самоврядування. Процедура врегулювання конфлікту інтересів. Контроль за дотриманням правообмежень в діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Поняття та завдання фінансового контролю щодо запобігання і протидії корупції в діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Електронне декларування особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Контроль та перевірка декларацій. Моніторинг способу життя суб'єктів декларування та додаткові заходи здійснення фінансового контролю.

Правове регулювання проходження публічної служби в країнах Європейського Союзу. Зарубіжний досвід управління публічною службою. Використання основних моделей публічної служби в зарубіжних країнах. Досвід європейських країн щодо запобігання та протидії корупції. Удосконалення правового регулювання публічної служби в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду. Удосконалення антикорупційного законодавства України з урахуванням зарубіжного досвіду.

Список рекомендованих джерел

1. Про державну службу : Закон України від 15.12.2015 р. № 889-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
2. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 07.06.2001 р.

- № 2493-III. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14>
3. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#n430>
 4. Про очищення влади : Закон України від 16.09.2014 р. № 1682-VII. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1682-18>
 5. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
 6. Про Концепцію адаптації інституту державної служби в Україні до стандартів Європейського Союзу : Указ Президента України від 05.03.2004 р. № 278/2004. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/278/2004>
 7. Про затвердження Порядку проведення конкурсу на зайняття посад державної служби : Постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.2016 р. № 246. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/246-2016-п>.
 8. Про затвердження Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування : наказ Національного агентства України з питань державної служби від 05.08.2016 р. № 158. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16>.
 9. Про затвердження Положення про Комісію з питань вищого корпусу державної служби : Постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.2016 р. № 243. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/243-2016-п#n9>
 10. Про затвердження Типового положення про службу управління персоналом державного органу : Наказ Національного агентства України з питань державної служби від 03.03.2016 р. № 47. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0438-16#n13>
 11. Про затвердження Положення про Національне агентство України з питань державної служби : Постанова Кабінету Міністрів України від 01.10.2014 р. № 500. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/500-2014-п>
 12. Малиновський В. Я. Публічна служба в Україні: підручник. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2018. 312 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/199400191.pdf>
 13. Публічна служба: системна парадигма: кол. монографія / К.О. Ващенко, С. М. Серьогін, Є. І. Бородін, Н. А. Липовська, Н. Г. Сорокіна та ін. / за заг. ред. С. М. Серьогіна. Дніпро: ДРІДУ НАДУ. 2017. 256 с.
 14. Публічна служба: навч. посіб. / С. М. Серьогін, Н. А. Липовська, Є. І. Бородін та ін.; за заг. ред. С. М. Серьогіна. Дніпро: ГРАНІ, 2018. 384 с.
 15. Публічна служба: системна парадигма: кол. моногр. / К.О. Ващенко, С.М. Серьогін, Є.І. Бородін, Н.А. Липовська, Н.Г. Сорокіна [та ін.] ; за заг. ред. С. М. Серьогіна. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2017. 256 с.

МЕНЕДЖМЕНТ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Менеджмент як специфічна сфера людської діяльності. Система відносин в організації як предмет вивчення менеджменту. Менеджмент як система наукових знань. Менеджмент як мистецтво управління. Сутність та зміст менеджменту в публічному управлінні. Основні закони та закономірності менеджменту. Історія розвитку менеджменту. Відмінності менеджменту в установах різних форм власності. Методи менеджменту. Економічні методи менеджменту. Адміністративні методи менеджменту. Соціально-психологічні методи менеджменту. Механізм взаємодії методів, принципів та функцій менеджменту. Функції

менеджменту, їх класифікація і взаємозв'язок. Загальні (основні), конкретні (спеціальні) функції менеджменту

Сутність і зміст планування як функції менеджменту. Основні елементи системи планування. Класифікація планів. Методи планування. Етапи процесу планування. Основні форми організації планування. Місія та цілі: роль та місце в плануванні. Відмінності між місією організації та її цілями. Концепції формування цілей: SMART, SMARTER. Основні функції місії. Сутність та етапи стратегічного планування. Класифікація цілей організації. Структуризація цілей. Процес постановки цілей. Ключові особливості стратегії. Особливості розробки та реалізації цільових комплексних програм. Система стратегічних та поточних планів.

Зміст функції організації та її місце в процесі управління. Загальне поняття організаційної структури управління та вимоги до їх побудови. Типи організаційних структур управління та їх характеристика. Бюрократичні організаційні структури управління та їх характеристика. Адаптивні організаційні структури управління та їх характеристика. Методи побудови організаційних структур. Експертний метод (оцінки і висновки фахівців). Метод порівнянь і аналогій (у тому числі з державними органами аналогічного профілю в зарубіжних країнах, а також з недержавними установами, якщо вони, виконуючи аналогічні завдання, діють більш ефективно). Метод організаційного моделювання. Основні організаційні теорії. Особливості розподілу прав і відповідальності в дивізіональних структурах управління. Значення організаційних структур в системі органів публічного управління.

Значення людського фактора в управлінні організацією. Принципи врахування інтересів у мотивації. Взаємозв'язок потреб, спонукань, цілей і винагород працівника в процесі мотивування. Сутність та основні завдання мотивації праці у публічному управлінні. Базові теорії мотивації. Особливості оплати праці державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування. Система винагород в органах публічного управління. Основні інструменти та методи мотивації та стимулювання публічних управлінців. Пенсійне забезпечення і грошова допомога у системі публічного управління.

Поняття контролю та його місце в системі публічного управління. Принципи і цілі функції контролювання. Види контролю в публічному управлінні. Процес контролю в публічному управлінні та його основні етапи. Роль зворотного зв'язку при проведенні контролю в органах публічного управління. Етапи процесу контролю: формування стандартів вимірювання, порівняння фактичного виконання зі стандартами, оцінка та регулювання. Модель процесу контролю. Особливості здійснення громадського контролю в публічному управлінні.

Поняття регулювання та його місце в системі публічного управління. Види регулювання. Етапи процесу регулювання. Місце регулювання серед інших функцій менеджменту. Проблеми здійснення державного регулювання. Етапи здійснення регулювання та їх перебіг. Координування в роботі органів публічного управління. Роль технічних засобів зв'язку в процесі регулювання.

Поняття та суть управлінського рішення. Типи управлінських рішень. Умови прийняття управлінських рішень. Підходи до прийняття рішень. Технологія прийняття управлінського рішення у публічному управлінні. Різновиди технологій прийняття рішень. Моделі прийняття управлінських рішень. Методи прийняття управлінських рішень у публічному управлінні. Класифікація методів обґрунтування та прийняття управлінських рішень. Зміст управлінської роботи, управлінського процесу. Процес управління як сукупність взаємопов'язаних і взаємодіючих функцій, методів, управлінських рішень та інших категорій менеджменту. Мета управлінського процесу, його учасники, предмет, засоби здійснення. Управлінський цикл та управлінські процедури: цільовизначення, інформаційне забезпечення, аналітична діяльність, вибір варіанту дій, реалізація рішення, зворотний зв'язок. Особливості процесу управління: безперервність, нерівномірність, циклічність, послідовність, надійність.

Інформація, її види та роль в менеджменті. Характеристика носіїв інформації. Поняття і характеристика комунікацій. Засоби комунікацій, їх переваги та недоліки. Моделі

комунікаційного процесу. Перешкоди в комунікаціях. Особливості інформаційного забезпечення органів публічного управління. Вимоги до управлінської інформації. Основні види інформації та інформаційної діяльності. Використання сучасних технологій і технічних засобів в управлінні. Комунікації в державних установах і організаціях: види, особливості. Етапи комунікаційного процесу. Сучасні засоби телекомунікацій для отримання та передавання інформації. Інформаційно-комунікаційні аспекти публічного управління. Дієві форми співпраці органів публічного управління та громадськості (громадські слухання, презентації, соціологічні дослідження тощо).

Сутність, основні засади керівництва та лідерства в органах публічного управління. Влада як елемент примушення. Форми впливу та влади. Підходи до керівництва. Стили керівництва та їх характеристика. Ситуаційні підходи до ефективного керівництва. Особливості керівництва, його сутність та роль в органах публічного управління. Сутність влади та її підґрунтя. Особливості встановлення відповідальності посадових осіб. Природа лідерства в органах публічного управління. Стили керівництва публічного управління. Роль лідерства в системі органів публічного управління.

Сутність та завдання стратегічного менеджменту в органах публічного управління. Стратегія: поняття та особливості розробки. Сутність та завдання ситуаційного менеджменту в органах публічного управління. Моделі ситуаційного менеджменту. Визначення місії державних установ та організацій. Використання PEST- та SWOT-аналізу для визначення стратегії розвитку організації (установи). Класифікація проблемних ситуацій та моделі ситуаційного менеджменту.

Суть та методи функціонального аналізу діяльності органів публічного управління. Основні цілі функціонального обстеження. Завдання функціонального обстеження. Типи функціонального обстеження – вертикальне, горизонтальне та системне. Методика проведення функціонального обстеження. Етапи проведення функціонального обстеження. Контролінг у системі органів публічного управління. Основні завдання контролінгу. Види контролінгу. Форми контролінгу. Поняття, сутність та методи реалізації адміністративного аудиту в системі державної служби. Передумови проведення адміністративного аудиту в практиці функціонування державної служби. Характеристика видів аудиту адміністративної діяльності, що використовуються в системі державної служби. Методи аудиту адміністративної діяльності. Етапи адміністративного аудиту. Інструменти функціонального аналізу. Контроль та контролінг в системі стратегічного менеджменту державних установ і організацій.

Зміст ефективності діяльності державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування. Оцінка ефективності діяльності державних службовців. Оцінка ділових і особистісних якостей працівників. Принципи обґрунтування ефективності управлінських рішень. Види індикаторів визначення якості та ефективності виконання державною службою своїх зобов'язань (програм, завдань, заходів і т. ін.). Оцінювання ефективності управлінської діяльності органів місцевого самоврядування. Концептуальні підходи до оцінки ефективності системи управління. Цільова концепція. Системна концепція організаційної ефективності. Оцінка ефективності управління за концепцією досягнення балансу інтересів. Функціональна концепція. Композиційна концепція ефективності управління. Інтегральний підхід. Рівневий підхід до оцінки ефективності управління. Часовий підхід до оцінки ефективності управління. Методи оцінки ефективності роботи державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування. Основні критерії ефективності діяльності органів державного управління та місцевого самоврядування. Шляхи оптимізації продуктивності праці державних службовців. Соціальна ефективність функціонування суб'єктів публічного управління. Нормативно-правове за методичне забезпечення оцінки ефективності роботи публічних управлінців в Україні.

Список рекомендованих джерел

1. Авер'янов В. Б. Державне управління: європейські стандарти, досвід та адміністративне право. НАН України; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького. К. : Юстиніан, 2007. 288с.

2. Бакуменко В.Д., Бондар І.С., Горник В.Г., Шпачук В.В. Особливості публічного управління та адміністрування: навч. посіб. Київ : Видавництво Ліра-К, 2019. 256 с.
3. Бебик В. Депутатська діяльність у системі публічного врядування : навч. посіб. Київ : НАДУ, 2017. 368 с.
4. Бутко М.П., Бутко М.І., Дітковська М.Ю. Менеджмент для місцевих органів публічної влади: підручник. К. : Центр учбової літератури, 2021. 412 с.
5. Бондар-Підгурська О. В. Ділове адміністрування (Корпоративне управління) : навч. посіб. Вищ. навч. закл. Укоопспілки «Полтав. ун-т економіки і торгівлі». Київ : Ліра-К, 2017. 486 с.
6. Буга Н. Ю. Менеджмент Опорний конспект лекцій (в схемах) та методичні рекомендації для підготовки до семінарських та практичних робіт. Первомайськ, 2011. 41 с.
7. Виханский О. С. Менеджмент : учебник. 5-е издание. М. : Магистр : Инфра-М, 2014. 576 с.
8. Державне управління та державна служба: словник-довідник /Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана /Олексій Юрійович Оболенський (уклад.) К. : КНЕУ, 2005. 480с.
9. Мельник А.Ф. Державне управління. Навч. Посіб. К. : Знання-Прес, 2003. 344с.
10. Нижник Н.Р. Державне управління в Україні: організаційно-правові засади: навч. посіб. Українська Академія держ. управління при Президентові України. К. : Видавництво УАДУ, 2002. 164с.
11. Воронкова В.Г. Менеджмент у державних організаціях: навчальний посібник. К. : ВД „Професіонал”, 2004. 256 с.
12. Менеджмент державних установ і організацій: навчальний посібник [за ред. А.Ф.Мельник]. Київ: ВД „Професіонал”. 2006. 464 с.
13. Основи менеджменту: теорія і практика : навч. посіб. /Г. Є. Мошек, І. П. Миколайчук, Ю. І. Палеха та ін. ; за заг. ред. Г. Є. Мошека. Київ : Ліра-К, 2017. 528 с.
14. Петков С.В., Армаш Н.О, Соболев Є.С. Адміністративна діяльність органів публічної влади: сучасний стан та перспективи розвитку. Навч. Посібник. К. : КНТ. 2020. 207 с.
15. Публічне управління та сучасний менеджмент в інформаційному суспільстві: кол.моногр. / за заг. ред. Михайловської О.В. К.:Видавничий дім «Кондор», 2019. 188 с.
16. Руденко О.М., Штурхецький С.В., Шершеньова О.В., Філіпова Н.В. HR-менеджмент у публічному правлінні : навч. посіб. Київ : Кондор-Видавництво, 2020. 124 с.

СИСТЕМА ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Основні підходи до розуміння публічного адміністрування та його еволюція. Зміст та співвідношення базових понять: «управління», «державне управління», «публічне управління», «публічне адміністрування». Правові засади публічного адміністрування. Суб'єкти та об'єкти публічного адміністрування. Соціально-інженерний та гуманітарний підходи. Вплив теорій та концепцій галузей науки на публічну сферу. Основні властивості публічно-управлінських відносин. Дослідження поняття «публічно-управлінські відносини». Взаємозв'язок економічної науки, соціології та політології. Особливості поведінки людей у економічній та політичній сферах. Соціальна сфера: публічне адміністрування та людина; публічне адміністрування та колектив; публічне адміністрування та суспільство. Дія ринкових принципів у політичній сфері.

Основні етапи формування та еволюції громадянського суспільства. Сутнісні характеристики громадянського суспільства. Автономність і органічна єдність громадянського суспільства та держави. Місце і роль громадських організацій у публічному адмініструванні.

Об'єктивні закони публічного управління. Управління суспільством – головне призначення публічного адміністрування. Загальний закон соціального управління. Закон необхідності посилення регулювання та управління суспільними процесами. Закон розмежування центрів влади та управління. Закон централізації та децентралізації влади. Закон системності організації та саморозвитку системи публічного адміністрування.

Загальносистемні методологічні принципи публічного управління (адміністрування). Взаємозв'язок та взаємозалежність законів та принципів соціального управління. Принципи, що регулюють управління як соціально-політичний процес. Принципи, що регулюють управління як соціально-економічний процес. Принципи, що регулюють управління як соціально-культурний процес.

Феномен влади. Влада як основний засіб публічного адміністрування. Основні компоненти влади. Особливості та ознаки влади у публічному адмініструванні. Механізм взаємодії влади та публічного адміністрування Механізм взаємодії влади з громадськістю. Лобізм. Інструменти лобіювання.

Виконавча влада в Україні. Публічна адміністрація. Загальні принципи організації та діяльності органів виконавчої влади в Україні. Ознаки органів виконавчої влади. Основні функції сучасної виконавчої влади. Класифікація органів виконавчої влади за різними критеріями. Система органів виконавчої влади в Україні. Схема організації та взаємодії центральних органів виконавчої влади. Структурні зв'язки міністерств з іншими центральними органами виконавчої влади. Місцеві органи виконавчої влади. Основні засади діяльності місцевих державних адміністрацій. Основні завдання місцевих державних адміністрацій.

Історичний аспект та конституційно-правові засади місцевого самоврядування в Україні. Державна політика у сфері місцевого самоврядування. Сучасна система місцевого самоврядування в Україні. Інститути безпосередньої демократії в місцевому самоврядуванні. Всесвітня Декларація місцевого самоврядування. Європейська Хартія місцевого самоврядування. Проблеми функціонування інституту місцевого самоврядування в Україні. Громадянин в державному управлінні. Поняття і основні характеристики громадянства. Взаємовідносини громадян і органів державного управління.

Управління як визначальна функція публічного адміністрування. Управлінська діяльність. Стадії управлінської діяльності. Поняття та суть управлінського рішення. Чинники, які визначають якість, результативність і ефективність управлінських рішень. Процес підготовки управлінського рішення: етапи та стадії. Вироблення альтернативних варіантів рішень. Системний підхід до підготовки і реалізації управлінських рішень. Технологія процедури прийняття рішень. Цінності та цілі суспільства та держави. Характеристики ціннісних систем залежно від рівня безпеки. Цінності українського суспільства та європейських країн. Ресурси цілепокладання у публічному адмініструванні. Класифікація цілей суспільства. Формування «дерева цілей». Фактори, що визначають складність інституту публічного адміністрування.

Поняття «механізм публічного адміністрування». Система механізмів публічного адміністрування. Структура механізму публічного адміністрування. Форми державного правління. Проблеми вибору найкращої форми правління. Структура організації державних органів. Принципи організації діяльності органів публічного адміністрування. Форми публічного адміністрування: нормативно-правові, договірні, організаційні, дорадчі. Технологія публічного адміністрування. Поняття та види методів публічного адміністрування. Класифікація методів публічного адміністрування за різними ознаками. Стили публічного адміністрування. Чинники формування стилю публічного адміністрування. Типологія стилів.

Основні ознаки та атрибути бюрократії. Основні проблеми, породжувані бюрократичною організацією управління. Теорія бюрократії М. Вебера. Сучасні підходи в оцінюванні бюрократії.

Поняття корупції та корупційних дій. Нормативно-правова база антикорупційної діяльності. Поняття «корупція», «корупційні діяння», «корупційні правопорушення». Причини корупції. Зони підвищеного ризику прояву корупції. Фактори запобігання проявам корупції.

Формування підходів до соціальної політики. Держава як гарант соціальної спрямованості ринкової економіки. Публічне адміністрування в забезпеченні населення суспільними благами. Забезпечення державою соціальної безпеки людини, громадянина та населення. Забезпечення державою безпеки прав та інтересів споживачів. Основні ознаки

ринкової соціально орієнтованої економіки. Від економіки індустріального типу до постіндустріальної економіки. Основні характеристики сучасної економічної системи. Основні напрями державного регулювання економіки. Керуюча система в період криз і спадів.

Поняття результативності та ефективності публічного адміністрування. Цілі, які практично реалізуються в ньому, з цілями, які об'єктивно детерміновані суспільними запитами. Об'єктивні результати управління із суспільними потребами та інтересами. Фактори результативності та ефективності публічного адміністрування. Критерії результативності та ефективності публічного адміністрування. Ефективність організації і функціонування суб'єктів публічного адміністрування. Ефективність діяльності управлінських органів і посадових осіб. Фактори підвищення ефективності публічного адміністрування.

Список рекомендованих джерел

1. Бакуменко В.Д., Бондар І.С., Горник В.Г., Шпачук В.В. Особливості публічного управління та адміністрування: навч. посіб. Київ : Видавництво Ліра-К, 2019. 256 с.
2. Білинська М.М., О.М. Петроє. Інституалізація публічного управління в Україні: наук.-аналіт.доп. К.: НАДУ, 2019. 210 с.
3. Бутко М.П., Бутко М.І., Дітковська М.Ю. Менеджмент для місцевих органів публічної влади: підручник. К. : Центр учбової літератури, 2021. 412 с.
4. Вороніна Ю.Є. Теорія та практика публічного управління та адміністрування: навчальний посібник. Мелітополь: ТОВ «Колор Принт», 2020. 204 с.
5. Енциклопедія державного управління. У 8 т. – Т. 8: Публічне врядування / наук.-ред. кол.: В.С. Загорський [та ін.] Львів: ЛРІДУ, НАДУ, 2011. 712 с.
6. Європейська хартія місцевого самоврядування: Міжнародний документ від 15.10.1985 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_036
7. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР.: URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254/96-вр#Text>.
8. Петков С.В., Армаш Н.О, Соболев Є.С. Адміністративна діяльність органів публічної влади: сучасний стан та перспективи розвитку. Навч. Посібник. К. : КНТ. 2020. 207 с.
9. Попов С.А., Панченко Г.О. Інноваційний розвиток системи органів публічної влади: стратегічний підхід: навч. посіб. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2018. 220 с.
10. Про державну службу : Закон України від 15.12.2015 р. № 889-VIII. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
11. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#n534>.
12. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР. – Режим доступу: URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр#Text>.
13. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР.: URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>.
14. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999 № 586-XIV: URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/586-14>.
15. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 07.06.2001 р. № 2493-III. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14>
16. Публічна служба: навч. посіб. / С. М. Серьогін, Н. А. Липовська, Є. І. Бородін та ін.; за заг. ред С. М. Серьогіна. Дніпро: ГРАНІ, 2018. 384 с.
17. Публічна служба: системна парадигма: кол. монографія / К.О. Ващенко, С. М. Серьогін, Є. І. Бородін, Н. А. Липовська, Н. Г. Сорокіна та ін. / за заг. ред. С. М. Серьогіна. Дніпро: ДРІДУ НАДУ. 2017. 256 с.
18. Публічне управління : термінол. слов. / уклад. : В. С. Куйбіда, М. М. Білинська, О. М. Петроє та ін. ; за заг. ред. В. С. Куйбіди, М. М. Білинської, О. М. Петроє. Київ : НАДУ, 2018. 224 с.
19. Публічне управління і адміністрування в Україні. Науковий журнал. URL: <http://www.pag-journal.iei.od.ua/>

20. Публічне управління та адміністрування : навч. посібник / Скидан О. В., Якобчук В. П., Дачій Н. В., Ходаківський Є. І. [та ін.] ; за заг. ред. О. В. Скидана. Житомир : ЖНАЕУ, 2017. 705 с
21. Публічне управління та адміністрування : навчальний посібник / А. О. Азарова, Л. М. Ткачук, Л. О. Нікіфорова та ін.. Вінниця : ВНТУ, 2019. 181 с.
22. Теорія прийняття рішень : підручник / М. П. Бутко, І. М. Бутко, В. П. Мащенко [та ін.]; за заг. ред. М. П. Бутка ; Чернігів. нац. технолог. ун-т. К. : Центр учбової літератури, 2018. 356 с.
23. Теорія прийняття управлінських рішень. М. Негрей, К. Тужик. Центр навчальної літератури, 2018. 272 с.
24. Тертичка В.В. Стратегічне управління : підручник. Київ : “К.І.С.”, 2017. 932 с

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

Об’єкт, сутність та визначення місцевого самоврядування. Місцеве самоврядування як форма народовладдя. Принципи, функції та моделі місцевого самоврядування. Теорії місцевого самоврядування. Система місцевого самоврядування в Україні.

Поняття та суть централізації і децентралізації в державному управлінні. Типи децентралізації. Співвідношення централізації і децентралізації у державному управлінні. Взаємодія місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в Україні.

Магдебурзьке право як одна із форм місцевого самоврядування. Організація місцевого управління в Україні XV–XIX ст.ст. Місцеві Ради народних депутатів радянської України. Статус місцевого та регіонального управління в період з 1990р. по 1997р.

Адміністративно-територіальний устрій України як основа побудови системи місцевого самоврядування. Нормативно-правова база функціонування органів місцевого самоврядування. Акти органів та посадових осіб місцевого самоврядування. Сфера компетенції місцевого самоврядування. Функції та повноваження органів місцевого самоврядування. Особливості конституційно-правового статусу районних у містах, районних та обласних рад. Делегування повноважень. Порядок формування, організація роботи органів та посадових осіб місцевого самоврядування. Статус, функції, повноваження депутатів місцевих рад. Форми участі населення у здійсненні місцевого самоврядування.

Право комунальної власності: суб’єкти та об’єкти. Повноваження суб’єктів права комунальної власності. Право органів місцевого самоврядування на утворення підприємств, установ, організацій. Зовнішньоекономічна діяльність органів місцевого самоврядування. Сутність та роль фінансів місцевого самоврядування. Склад місцевих фінансових ресурсів. Місцеві бюджети – фінансова основа місцевого самоврядування. Доходи місцевих бюджетів. Участь держави у формуванні доходів місцевих бюджетів. Видатки місцевих бюджетів. Фінансові ресурси підприємств, спрямовані на розвиток територій. Місцеві позабюджетні, валютні та інші цільові фонди. Місцеві податки та збори.

Поняття, сутність та принципи служби в органах місцевого самоврядування. Планування індивідуальної роботи муніципального службовця. Шляхи та форми вдосконалення професіоналізму муніципальних службовців.

Конституційні, судові, громадсько-політичні гарантії захисту прав і законних інтересів органів місцевого самоврядування. Загальна характеристика відповідальності органів та посадових осіб місцевого самоврядування. Види відповідальності органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб: відповідальність перед територіальними громадами, державою, громадянами та юридичними особами. Конституційно-правова, цивільна, дисциплінарна, адміністративна, кримінальна відповідальність посадових осіб органів місцевого самоврядування. Контроль за діяльністю органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

Міжнародне законодавство про місцеве самоврядування (Європейська декларація прав міст (18 березня 1992 р.), Хартія Конгресу місцевих і регіональних влад Європи (14 січня 1994 р.), Стамбульська декларація прав поселень (3-14 червня 1996 р.), Європейська хартія місцевого самоврядування (ратифікована Україною 15 липня 1997 р.). Характеристика місцевого управління в зарубіжних країнах. Проблеми удосконалення місцевого управління

в Україні в контексті світового досвіду.

Державна стратегія управління місцевим і регіональним розвитком. Зміцнення матеріальної і фінансової бази місцевого самоврядування та ресурсне забезпечення місцевого та регіонального розвитку. Удосконалення механізму нормативно-правового забезпечення. Майбутнє місцевого самоврядування в контексті здійснення адміністративної реформи в Україні.

Список рекомендованих джерел

1. Бондарчук Т.Г. Місцеве самоврядування та його фінансове забезпечення в Україні / Т.Г. Бондарчук. – К.: 2009. – 607 с.
2. Ворона П.В. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: навчально-методичний посібник / П.В. Ворона; Міністерство освіти і науки України. - 2-е вид., перероб. - Полтава: ПП Шевченко, 2010. - 98 с.
3. Ганущак Ю.І. Територіальна організація влади. Стан та напрямки змін: моногр. / Ю.І. Ганущак. – К.: Легал. статус, 2012. – 317 с.
4. Європейська хартія місцевого самоврядування: Муніципальні фінанси в країнах-членах Ради Європи // Українське місто. – 2000. – Додаток до журналу № 7. – С. 51-56.
5. Калашников В.М. Організаційно-правові засади місцевого управління і самоврядування в зарубіжних країнах: моногр. / В.М. Калашников. – Д.: Пороги, 2009. – 387 с.
6. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради. 1996. – № 30. – Ст. 141.
7. Куйбіда В.С. Місцеве самоврядування України в контексті розвитку місцевої демократії: [моногр.]. / В.С. Куйбіда, М.С. Куйбіда, О.О. Бабінова. – Хмельницький: Вид-во ХУУП, 2008. – 468 с.
8. Лелеченко А.П. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень: навч. посіб. / [А.П. Лелеченко, О.І. Васильєва, В.С. Куйбіда, А.Ф. Ткачук] – К.: 2017. – 110 с.
9. Основи місцевого самоврядування / [авт. кол. за заг. ред. В.М. Олуйка]. – Хмельницький: ЦППК, 2008. – 730 с.
10. Погорілко В.Ф. Муніципальне право України: підруч. / В.Ф. Погорілко, М.О. Баймуратов, Ю.Ю. Бальций та ін. [за ред. М.О. Баймуратова]. – [2-ге вид. доп.]. – К.: Правова єдність, 2009. – 720 с.
11. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. // ВВРУ. – 1997. - №24. – Ст. 170.
12. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001 р. № 2493-III // Урядовий кур'єр від 04.07.2001 № 116.
13. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17.06.2014 р. № 1508-VII / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>.
14. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 11 липня 2002 р. № 93-IV // Урядовий кур'єр від 02.08.2002 № 14.

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ

Місце стратегічного планування в стратегічному управлінні. Стратегічне планування в публічному управлінні. Система стратегічного планування в Україні. Стратегія і державне управління. Стратегія для органів влади. Роль стратегії у публічному управлінні. Відмінності стратегічного планування від інших видів планування. Рівні планування. Особливості стратегічного мислення. Стратегічне знання та стратегічна спільнота і ментальність.

Стратегічне мислення і стратегічна культура

Світовий досвід впровадження стратегічного планування у публічному управлінні. Зародження стратегічного планування. Етапи і передумови запровадження стратегічного менеджменту і планування. Практика запровадження стратегічного управління і планування в Ірландії як основа для країн членів ЄС. Практика запровадження стратегічного управління і планування у Великій Британії. Практика запровадження стратегічного управління і

планування в США . Практика Європейського Союзу із запровадження стратегічного управління . Практика запровадження стратегічного управління і планування у Фінляндії. Практика запровадження стратегічного управління і планування у Швейцарії. Узагальнена практика запровадження стратегічного управління і планування.

Особливості стратегічного планування на центральному рівні. Стратегічний план роботи центрального органу виконавчої влади. Процес розробки стратегічного плану центрального органу виконавчої влади. Фази стратегічного управління в центральних органах виконавчої влади. Етапи процесу розробки стратегічного плану для центральних органів виконавчої влади. Стратегічне управління на основі планування й моніторингу. Якісний стратегічний план. Стратегічне управління на центральному рівні: специфічні риси. Стратегічне управління і бюджетний процес: особливості взаємозв'язку . Стратегічне управління і структура центральних органів виконавчої влади. Стратегічне управління в центральних органах виконавчої влади: програмний компонент .

Стратегічне планування розвитку територіальної громади. Сутність стратегічного планування та його місце в загальній системі планування територіального розвитку. Відмінності стратегічного плану від комплексних програм соціально-економічного розвитку. Інструменти реалізації стратегічного плану на місцевому рівні. Нормативно-правова база здійснення стратегічного управління на місцевому рівні. Стратегії економічного розвитку території. Проблеми впровадження стратегії розвитку громади. Управління впровадженням стратегії розвитку.

Реалізація стратегічних планів. Можливості і загрози в процесі реалізації стратегії. Дієва реалізація стратегії. Інструменти впровадження стратегічного управління . Стратегічний документ. Ресурси та їх роль у стратегічному управлінні . Види ресурсів. Час як ресурс у стратегічному управлінні. Розподіл ресурсів у процесі впровадження стратегічного управління.

Концепція стратегічного вибору. Модель п'яти сил М.Портера . Матриця Ансоффа. Матриця BCG. Матриця спрямованої політики. GAP-аналіз. Життєвий цикл продукту/послуги (модель ADL-LC). Аналіз беззбитковості продукту/послуги . Модель семи S («7 S»). Модель PIMS.

Оперативне планування. Оперативне управління: підходи та відмінності від стратегічного . Розроблення оперативного плану: питання і принципи . Етапи розроблення оперативного плану: Структура та зміст оперативного плану. Програма соціально-економічного розвитку території як невід'ємна складова оперативного плану . Ресурси для забезпечення оперативного плану реалізації стратегії на рівні територіальної громади.

Оцінювання і моніторинг у стратегічному плануванні. Відмінності оцінювання від інших видів контрольної діяльності та наукових досліджень. Оцінювання і вимірювання виконавської діяльності. Стандарти оцінювання. Моделі оцінювання. Моделі оцінювання результативності. Економічні та професійні моделі оцінювання. Логічна структура оцінювання. Підходи до збору даних для оцінювання в стратегічному управлінні. Збір та джерела даних для оцінювання в стратегічному управлінні. Вибірки для збору даних в оцінюванні. Оцінювання затрат, продуктів, результатів, наслідків і впливів. 2 Нормативний і позитивний аналіз. Аналіз вигід витрат (АВВ) як практичний метод оцінювання в стратегічному управлінні. Аналіз регуляторного акту як засіб відстеження його впливу.

Оцінювання як підстава для перегляду стратегії: місцевий рівень. Питання етики оцінювання в стратегічному управлінні.

Роль моніторингу в стратегічному управлінні. Сутність та форми моніторингу. Процес моніторингу. Класифікація та визначення показників моніторингу. Моніторинг виконання бюджетних програм. Критерії відбору показників для моніторингу. Збір та аналіз даних для моніторингу.

Список рекомендованих джерел

1. Берданова О. В., Вакуленко В. М., Валентюк І. В., Ткачук А. Ф. Стратегічне планування розвитку об'єднаної територіальної громади: навч. посіб. К. : 2017. 121 с.

2. Берданова О. В., Вакуленко В. М., Гринчук Н. М., Колтун В. С., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Управління розвитком об'єднаних територіальних громад на засадах громадської участі: навч. посіб. К.: 2017. 129 с.
3. Берданова О., Вакуленко В. Стратегічне планування місцевого розвитку. Практичний посібник / Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO. К.: ТОВ «Софія-А». 2012. 88 с.
4. Берданова О., Вакуленко В., Тертичка В. Стратегічне планування. навчальний посібник. Л.:ЗУКЦ.2008. 138 с.
5. Дикань В.Л. Стратегічне управління: навч. посіб. / В.Л. Дикань, В.О. Зубенко, О.В. Маковоз, І.В. Токмакова, О.В. Шраменко –К.: «Центр учбової літератури», 2013. 272 с.
6. Карпіщенко О. І., Ілляшенко К.В., Карпіщенко О.О. Стратегічне планування: навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2013. 446 с.
7. Порохня В. М. Безземельна Т.О., Кравченко А.Т. Стратегічне управління. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 224 с.
8. Сментина Н. В., Фіалковська А. А. Стратегічне планування місцевого розвитку: навч. посіб. К.: ФОП Гуляєва В.М., 2019. 244 с.
9. Стратегічний менеджмент. навч. посіб. / За заг. ред. Бутка М.: «Центр учбової літератури», 2016. 376 с.
10. Сумець О. М. Стратегічний менеджмент : підручник МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Кременч. льот. коледж. Харків: ХНУВС, 2021. 208 с.
11. Тертичка В.В. Стратегічне управління: підручник. К. «КІС». 2017. 932 с.

ДОКУМЕНТАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Ділові папери як засіб писемної професійної комунікації в публічному управлінні. Значення документаційного забезпечення управління. Поняття інформації. Основні види інформації. Основні вимоги до інформації, дотримання яких забезпечує її суспільну роль. Фіксування інформації. Матеріальні носії інформації. Поняття документа. Вимоги до документа, дотримання яких забезпечує його юридичну повноцінність. Поняття діловодства (справочинства). Співвідношення змісту понять “діловодство”, “справочинство”, “документаційне забезпечення управління”, “керування документацією”. Види діловодства. Законодавчі і підзаконні нормативно-правові акти, що становлять правову основу організації діловодства.

Періодизація історії діловодства. Передумови виникнення діловодства. Діловодство у Давньоруський період історії України. Діловодство у Литовсько-Польську добу історії України. Діловодство козацько-гетьманського періоду історії України. Діловодство на територіях України у складі інших держав. Діловодство доби відродження державності України. Діловодство у період радянського соціалізму. Діловодство у незалежній Україні.

Діловодство як сфера нормативно-правового регулювання. Суть державної політики у сфері діловодства. Система державного управління у сфері діловодства. Форми організації діловодства. Локальні нормативно-правові акти, що регламентують порядок ведення діловодства та організацію діловодства в установі. Організаційна будова служби діловодства: структура, посадовий та чисельний склад служби діловодства; мета і завдання служби діловодства; повноваження служби діловодства; посадові обов'язки працівників служби діловодства. Умови праці працівників служби діловодства: основні принципи організації праці діловодного персоналу; фактори, що впливають на організацію праці діловодних працівників; організація робочих місць діловодного персоналу – розташовування приміщень діловодних служб, нормативи щодо площ, меблів та рекомендації щодо їх розміщення, освітлення приміщень і робочих місць, мікроклімат, рівень шуму, пофарбування приміщень; режим праці і відпочинку. Механізація і автоматизація діловодства: засоби складання текстових документів; засоби підбирання, сортування, фальцювання, скріплення, склеювання, адресування, штемпелювання, маркування документів; засоби пошуку, зберігання і транспортування документів; спеціалізовані меблі, пристрої і обладнання приміщень і робочих місць.

Поняття стандартизації та стандарту. Види стандартів. Поняття державної стандартизації документів, її мета і значення. Основні державні стандарти України в галузі діловодства та архівної справи і їх характеристика: Класифікатор управлінської документації НК 010:2021 (КУД), ДСТУ 2732 : 2004 “Діловодство й архівна справа. Терміни та визначення понять”, ДСТУ 4163–2020 “Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів”.

Поняття системи організаційно-розпорядчої документації. Структура системи організаційно-розпорядчої документації: основні підкласи та види організаційно-розпорядчих документів. Поняття уніфікованої системи організаційно-розпорядчої документації та її структура за КУД.

Поняття класифікації документів. Мета класифікації документів. Значення класифікації документів. Загальна характеристика Класифікатора управлінської документації НК 010:2021 (КУД). Прикладна класифікація організаційно-розпорядчої документації за: авторством (суб'єктами прийняття) документів; видами (номіналами) документів; джерелами виникнення документів; змістом документів; матеріальним носієм інформації; напрямом руху документів; походженням документів; призначенням документів; процедурою створення і набуття документами легітимності; стадіями створення документів; ступенем обмеження доступу до документів; ступенем складності документів; ступенем уніфікації форми і змісту документів; термінами виконання документів; термінами зберігання документів; технікою створення документів; формами складання документів.

Загальна характеристика Типової інструкції з діловодства в міністерствах, інших центральних та місцевих органах виконавчої влади, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 року № 55 (ТІД-2018), та державного стандарту України ДСТУ 4163-2020 “Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів”. Стандартизація паперу як матеріальної основи документів на паперовому носіїві. Робоча площа та поля аркушів паперу стандартних форматів. Поняття реквізиту документа. Поняття формуляра-зразка організаційно-розпорядчих документів та формуляра документа. Склад реквізитів організаційно-розпорядчих документів, визначений ДСТУ 4163-2020. Постійні і непостійні реквізити установи і документів. Поняття бланка. Види бланків. Вимоги щодо складання, оформлення, виготовлення, обліку і використання бланків. Правила використання і оформлювання реквізитів, визначені ТІД-2018 та ДСТУ 4163-2020: 01 – зображення Державного Герба України, Герба Автономної Республіки Крим; 02 – зображення емблеми юридичної особи або торговельної марки (знака для товарів і послуг); 03 – найменування юридичної особи вищого рівня; 04 – найменування юридичної особи; 05 – найменування структурного підрозділу юридичної особи; 06 – довідкові дані про юридичну особу; 07 – код форми документа; 08 – код юридичної особи; 09 – назва виду документа; 10 – дата документа; 11 – реєстраційний індекс документа; 12 – посилання на реєстраційний індекс і дату документа, на який дають відповідь; 13 – місце складення документа; 14 – гриф обмеження доступу до документа; 15 – адресат; 16 – гриф затвердження документа; 17 – резолюція; 18 – відмітка про контроль; 19 – заголовок до тексту документа; 20 – текст документа; 21 – відмітка про наявність додатків; 22 – підпис; 23 – відбиток печатки; 24 – віза документа; 25 – гриф погодження (схвалення) документа; 26 – відмітка про засвідчення копії документа; 27 – відомості про виконавця документа; 28 – відмітка про ознайомлення з документом; 29 – відмітка про виконання документа; 30 – відмітка про надходження документа до юридичної особи; 31 – запис про державну реєстрацію; 32 – відмітка про наявність примірника з паперовим (електронним) носієм.

Поняття документів з керування персоналом та їх практичне значення в професійній діяльності. Основні види документів з керування персоналом: заява, резюме, автобіографія, характеристика, особовий листок з обліку кадрів, декларація про доходи, накази з кадрових питань, трудова книжка, особова справа. Правила складання й оформлення та порядок роботи з основними видами документів з керування персоналом.

Поняття розпорядчих документів та їх практичне значення в професійній діяльності. Основні види розпорядчих документів: колегіальні – постанова, рішення; одноосібні – указ,

розпорядження, наказ. Правила складання й оформлення та порядок роботи з основними видами розпорядчих документів.

Поняття інформаційно-аналітичних документів та їх практичне значення в професійній діяльності. Основні види інформаційно-аналітичних документів: службовий лист, довідка, інформація, звіт, доповідна записка, пояснювальна записка, службова записка, доповідь, акт, протокол. Правила складання й оформлення та порядок роботи з основними видами інформаційно-аналітичних документів.

Поняття організаційних документів та їх практичне значення в професійній діяльності. Основні види організаційних документів: статут, положення, інструкція, посадова інструкція, правила, регламент, план. Правила складання й оформлення та порядок роботи з основними видами організаційних документів.

Поняття, системи та форми реєстрації документів. Поняття, принципи, основні потоки та порядок забезпечення документообігу в організації. Поняття, види, принципи та порядок здійснення контролю за документообігом і виконанням документів.

Список рекомендованих джерел

1.Деякі питання документування управлінської діяльності [Електронний ресурс]: постанова Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 № 55 (якою затверджені: Типова інструкція з документування управлінської інформації в електронній формі та організації роботи з електронними документами в діловодстві, електронного міжвідомчого обміну; Типова інструкція з діловодства в міністерствах, інших центральних та місцевих органах виконавчої влади; Регламент організації взаємодії органів виконавчої влади в електронній формі). – Режим доступу: URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-2018-вр#Text>.

2.ДСТУ 2732:2004. Діловодство й архівна справа. Терміни та визначення понять [Електронний ресурс] : – Режим доступу: URL : [https://vn.court.gov.ua/userfiles/27_2732-2004\(1\).pdf](https://vn.court.gov.ua/userfiles/27_2732-2004(1).pdf).

3.ДСТУ 4163:2020. Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів [Електронний ресурс] : – Режим доступу: URL : https://zakon.help/files/article/11494/ДСТУ%204163_2020.pdf.

4.Класифікатор управлінської документації НК 010:2021, затверджений наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 12.03.2021 № 526-21 [Електронний ресурс]: – Режим доступу: URL : <https://undiasd.archives.gov.ua/doc/klasifikator.pdf>.

5.Конституція України [Електронний ресурс] : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. – Режим доступу : URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254/96-вр#Text>.

6.Кузьменко М. Сучасне діловодство в Україні. Практичні поради [Текст]: навч. посібник / М.Кузьменко. – К.: Центр навч. літ-ри, 2020. – 260 с.

7.Кушнарєнко Н.Н. Документоведение: учебник. – 2-е изд., перераб. и доп. / Н.Н.Кушнарєнко. – К.: Знання, КОО, 2000.

8.Організація архівної справи в територіальній громаді. Методичні рекомендації. Частина 1. Архівні підрозділи ОМС / Укрдержархів ; упоряд. : М.І. Кузнецова, Л.Л. Левченко. Під ред. Л. Л. Левченко. – Київ, 2020. – 62 с. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: URL : <https://archives.gov.ua/wp-content/uploads/metrec-01-2020.pdf>.

9.Організація архівної справи в територіальній громаді. Методичні рекомендації. Частина 2. Архівні відділи районних державних адміністрацій / Укрдержархів; упоряд.: Л. Л. Левченко, О. Ю. Ткаченко. Під ред. Л. Л. Левченко. – Київ, 2021. – 150 с. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: URL : <https://archives.gov.ua/wp-content/uploads/Методичка-2-ост-16.03.2022.pdf>.

10.Палєха Ю. Кадрове діловодство [Електронний ресурс]: навч. посібник (зі зразками сучасних ділових паперів). — 5те вид., доп. — К.: ЛіраК. — 2009. — 475 с. — Бібліогр.: с. (Серія «Культура діловодства»). - Режим доступу: URL: <http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2017/09>.

11. [Палеха Ю.І.](#) Управлінське документування [Текст] : навч. посіб. у 2 частинах. Ч.1. Ведення загальної документації (зі зразками сучасних ділових паперів) / Ю. І. Палеха. - 3-тє вид., доп. - К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2003. - 383 с.
12. Питання українського правопису [Електронний ресурс]: постанова Кабінету Міністрів України від 22.05.2019 № 437. – Режим доступу: URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/437-2019-вр#Text>.
13. Про Державний герб України [Електронний ресурс]: постанова Верховної Ради України від 19.02.1992 № 2137–XII. – Режим доступу: URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2137-12-вр#Text>.
14. Про державну таємницю [Електронний ресурс] : Закон України від 24.01.1994 № 3855-XII. – Режим доступу: URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3855-12-вр#Text>.
15. Про доступ до публічної інформації [Електронний ресурс]: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. – Режим доступу: URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-17-вр#Text>.
16. Про електронні довірчі послуги [Електронний ресурс]: Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#n534>.
17. Про електронні документи та електронний документообіг [Електронний ресурс]: Закон України від 22.05.2003 № 851-IV. – Режим доступу: URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/851-15-вр#Text>.
18. Про забезпечення функціонування української мови як державної [Електронний ресурс]: Закон України від 25.04.2019 № 2704-VIII. – Режим доступу: URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19-вр#Text>.
19. Про затвердження Інструкції з діловодства за зверненнями громадян в органах державної влади і місцевого самоврядування, об'єднаннях громадян, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності, в засобах масової інформації [Електронний ресурс]: постанова Кабінету Міністрів України від 14.04.1997 № 348. – Режим доступу: URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/348-97-вр#Text>.
20. Про затвердження Класифікатора звернень громадян [Електронний ресурс]: постанова Кабінету Міністрів України від 24.09.2008 № 858. – Режим доступу: URL : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=858-2008-вр#Text>.
21. Про затвердження Переліку типових документів, що створюються під час діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування, інших установ, підприємств та організацій, із зазначенням строків зберігання документів [Електронний ресурс]: наказ Міністерства юстиції України від 12.04.2012 № 578/5, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 17.04.2012 за № 571/20884. – Режим доступу: URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0571-12-вр#Text>.
22. Про затвердження Положення про Державну архівну службу України [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.10.2015 № 870. – Режим доступу: URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/870-2015-вр#Text>.
23. Про затвердження Правил організації діловодства та архівного зберігання документів у державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства юстиції України від 18.06.2015 № 1000/5, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 22.06.2015 за № 736/27181. – Режим доступу: URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0736-15>.
24. Про звернення громадян [Електронний ресурс]: Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР. – Режим доступу: URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр#Text>.
25. Про інформацію [Електронний ресурс]: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII – Режим доступу: URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12-вр#Text>.

26. Про місцеве самоврядування в Україні [Електронний ресурс]: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. – Режим доступу: URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>.

27. Про місцеві державні адміністрації [Електронний ресурс]: Закон України від 09.04.1999 № 586-XIV – Режим доступу: URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/586-14>.

28. Про Національний архівний фонд і архівні установи [Електронний ресурс]: Закон України від 24.12.1993 № 3814-XII. – Режим доступу: URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3814-12-вр#Text>.

29. Про стандартизацію [Електронний ресурс]: Закон України від 05.06.2014 № 1315-VII. – Режим доступу: URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2408-14>

30. Пушкар О. І. Технології поліграфічного виробництва [Електронний ресурс] : навчальний посібник / О. І. Пушкар, Є. М. Грабовський, М. М. Оленич. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 195 с. ISBN 978-966-676-721-2. – Режим доступу : URL : <https://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/21438/1/2019>

31. Савицький В.Т. Діловодство та архівна справа у вищій школі (локальні нормативно-правові акти) : Довідник / За ред. д.ю.н., проф. Нижник Н.Р. та к.н. з держ. упр., доц. Олуйка В.М. / В.Т.Савицький. – Хмельницький : ПП Ковальський В.В., 2005. – 482 с.

32. Савицький В.Т. Документаційне забезпечення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування України : Монографія / За ред. д. н. дер. упр., проф. Олуйка В.М. / В.Т.Савицький. – К: КНТ, 2008. – 324 с.

33. Статут Хмельницького університету управління та права [Електронний ресурс]: погоджений конференцією трудового колективу університету 22 квітня 2019 року, протокол № 1, затверджений розпорядженням голови Хмельницької обласної ради від 07 травня 2019 року № 70/2019-о, зареєстрований у першій редакції Реєстраційною службою Хмельницького міськрайонного управління юстиції Хмельницької області 18 вересня 2015 року за № 16731050014000604 (з наступними перереєстраціями) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL : www.univer.km.ua.

34. Сучасний правопис української мови [Текст] / за ред. Є.І. Мазніченко, В.Є.Македон, С.В.Шарабанової, І.Л.Яловничої. Київ : НВП «Наукова Думка» НАН України, 2019. – 393 с.

35. Швецова-Водка Г.М. Документознавство [Текст] : навч. посіб. / Г.М.Швецова-Водка. – К.: Знання 2007. – 398с.

36. Шевчук С.В., Клименко І.В. Українська мова за професійним спрямуванням [Текст] : підручник. 4-те вид., виправл.і доповн. К. : Алерта, 2014. 696с.

ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Загальні питання охорони праці. Сучасний стан охорони праці в Україні та за кордоном. Основні терміни та визначення в галузі охорони праці.

Правові та організаційні основи охорони праці. Навчання з питань охорони праці. Конституційні засади охорони праці в Україні. Законодавство України про охорону праці. Закон України «Про охорону праці». Основні принципи державної політики України у галузі охорони праці. Гарантії прав працівників на охорону праці, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці. Охорона праці жінок, неповнолітніх, інвалідів. Обов'язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці. Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій. Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства про охорону праці. Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, основні вимоги та ознаки. Структура НПАОП. Показчик НПАОП.

Принципи організації та види навчання з питань охорони праці. Вивчення основ охорони праці у навчальних закладах і під час професійного навчання. Навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників під час прийняття на роботу і в процесі роботи. Спеціальне навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників, які виконують роботи підвищеної небезпеки. Навчання з питань охорони праці посадових осіб. Інструктажі з питань охорони праці. Види інструктажів. Порядок проведення інструктажів для працівників. Інструктажі з питань охорони праці для вихованців, учнів, студентів. Стажування (дублювання) та допуск працівників до самостійної роботи.

Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці. Профілактика травматизму та професійних захворювань. Система державного управління охороною праці в Україні. Компетенція та повноваження органів державного управління охороною праці. Органи державного нагляду за охороною праці, їх основні повноваження і права. Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці. Організація охорони праці на підприємстві. Структура, основні функції і завдання управління охороною праці в організації. Служба охорони праці підприємства. Права і обов'язки працівників служби охорони праці. Громадський контроль за станом охорони праці в організації. Уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці, їх обов'язки і права. Комісія з питань охорони праці підприємства. Основні завдання та права комісії. Стимулювання охорони праці. Виробничі травми, професійні захворювання, нещасні випадки виробничого характеру. Інциденти та невідповідності. Мета та завдання профілактики нещасних випадків професійних захворювань і отруєнь на виробництві. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань. Основні заходи по запобіганню травматизму та професійним захворюванням.

Основи фізіології та гігієни праці. Основи фізіології праці. Фактори що визначають санітарно-гігієнічні умови праці. Класифікація шкідливих та небезпечних виробничих факторів. Загальні підходи до оцінки умов праці та забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці. Повітря робочої зони. Робоча зона та повітря робочої зони. Мікроклімат робочої зони. Нормування та контроль параметрів мікроклімату. Заходи та засоби нормалізації параметрів мікроклімату. Склад повітря робочої зони: джерела забруднення повітряного середовища шкідливими речовинами (газами, парою, пилом, димом, мікроорганізмами). Гранично допустимі концентрації (ГДК) шкідливих речовин. Контроль за станом повітряного середовища на виробництві. Заходи та засоби попередження забруднення повітря робочої зони. Вентиляція. Види вентиляції. Кондиціонування повітря. Освітлення виробничих приміщень. Природне, штучне, суміщене освітлення. Класифікація виробничого освітлення. Основні вимоги до виробничого освітлення. Нормування освітлення, розряди зорової роботи. Експлуатація систем виробничого освітлення. Джерела штучного освітлення, лампи і світильники. Види освітлення за функціональним призначенням. Вібрація, шум, ультразвук та інфразвук. Джерела, класифікація і характеристики вібрації. Типові заходи та засоби колективного та індивідуального захисту від вібрацій. Звукова потужність джерела звуку. Нормування шумів. Методи та засоби колективного та індивідуального захисту від шуму. Інфразвук та ультразвук. Джерела та параметри інфразвукових та ультразвукових коливань. Нормування та контроль рівнів, основні методи та засоби захисту від ультразвуку та інфразвуку. Електромагнітні поля та випромінювання промислової чистоти, радіочастотного діапазону та іонізуюче випромінювання. Джерела, особливості і класифікація електромагнітних випромінювань та електричних і магнітних полів. Характеристики полів і випромінювань. Нормування електромагнітних випромінювань. Прилади та методи контролю. Захист від електромагнітних випромінювань і полів. Виробничі джерела іонізуючого випромінювання. Типові методи та засоби захисту персоналу від іонізуючого випромінювання у виробничих умовах. Санітарно-гігієнічні вимоги до планування і розміщення виробничих і допоміжних приміщень. Класи шкідливості підприємств за санітарними нормами. Санітарно-захисні зони підприємств. Вимоги до розташування промислового майданчика підприємства, до виробничих та допоміжних приміщень.

Загальні вимоги безпеки та електробезпека. Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів. Кольори, знаки безпеки та сигнальна розмітка. Безпека під час експлуатації систем під тиском. Безпека під час вантажно-розвантажувальних робіт. Дія електричного струму на організм людини. Електричні травми. Чинники, що впливають на наслідки ураження електричним струмом. Класифікація приміщень за ступенем небезпеки ураження електричним струмом. Умови ураження людини електричним струмом. Безпечна експлуатація електроустановок: електрозахистні засоби і заходи. Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.

Основи пожежної профілактики на виробничих об'єктах. Правове регулювання пожежної безпеки. Реєстр НАПБ. Основні засоби і заходи забезпечення пожежної безпеки виробничого об'єкту. Пожежна сигналізація. Засоби пожежогасіння. Дії персоналу при виникненні пожежі. Забезпечення та контроль стану пожежної безпеки на виробничих об'єктах. Вивчення питань пожежної безпеки працівниками.

Список рекомендованих джерел

1. Геврик Е.О. Охорона праці: навч. посіб. Київ : Ельга Ніка – центр, 2003. 376 с.
2. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу // Наказ МОЗ від 08.04.2014 №248 - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ck.dsp.gov.ua/zakon5.rada.gov.ua/zakon5.rada.gov.ua/sites/sites/default/files/?q=article/nakaz-moz-ukrayiny-08042014-no-248-pro-zatverdzhennya-derzhavnyh-sanitarnyh-norm-ta-pravy>
3. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці: підр. Львів : УАД, 2006. 336 с.
4. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. (із змінами і доповненнями) - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
5. НАПБ А.01.001-2014 Правила пожежної безпеки в Україні // Офіційний вісник України від 10.04.2014 №26.
6. Основи охорони праці: підручник / О.І. Запорожець, О.С. Протоєрейський, Г.М. Франчук, І.М. Боровик. – К.: Центр учбової літератури, 2009. 264 с.
7. Основи охорони праці: підруч. / М.С. Одаренко, А.М. Одаренко, Я.М. Черненко. – Харків: Стиль-Издат, 2017. 334 с.
8. Основи охорони праці: підруч. 5-те вид. / За ред. М.П. Гандзюка. – К.: Каравела, 2011. 384 с.
9. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку: Закон України від 08.02.1995 р. № 40 / 95 – ВР // ВВР, 1995р., № 12, ст. 82.
10. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994р. № 005 – XII, ВВР, 1995, №5. ст. 219.
11. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999 № 1105-XIV. Чинний зі змінами. Перевірено 08.07.2019. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://kodeksy.com.ua/pro_zagal_noobov_yazkove_derzhavne_sotsial_ne_strahuvannya_vid_newa_snogo_vipadku_na_virobnitstvi.htm
12. Про охорону праці: Закон України // Відомості Верховної Ради від 21.03.2003р. - № 2. ст. 10

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ НА КОМПЛЕКСНОМУ ЕКЗАМЕНІ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ

Результати складання комплексного екзамену за спеціальністю оцінюються за 100-бальною накопичувальною шкалою та відповідною їм оцінкою за шкалою ЄКТС.

Таблиця 1.

Співвідношення оцінок за 100-бальною шкалою, шкалою ЄКТС та рівнів компетентності студентів

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Рівень компетентності
90-100	A	Високий (творчий)
82-89	B	Достатній (конструктивно-варіативний)
74-81	C	
64-73	D	Середній (репродуктивний)
60-63	E	

35-59	FX	Низький (рецептивно-продуктивний)
0-34	F	

За результатами комплексного екзамену за спеціальністю студент максимально може отримати 100 балів за накопичувальною шкалою. При цьому застосовується такий розподіл балів між завданнями екзаменаційного білету:

- за розв'язок ситуаційної задачі – до 25 балів;
- за відповіді на питання тестів – до 75 балів.

Оцінювання результатів за розв'язок ситуаційної задачі здійснюється відповідно до критеріїв оцінювання знань студентів, визначених Положенням про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права (затвердженим 29 травня 2017 року, протокол №14, введеним в дію наказом від 06.06.2017 р. № 279/17).

Підсумкова оцінка за результатами комплексного екзамену за спеціальністю складається з суми оцінок, які виставляються кожним членом екзаменаційної комісії та підсумовуються головою екзаменаційної комісії щодо кожного студента. За відповіді на питання тестів, де кожна правильна відповідь оцінюється 1 балом, за розв'язок ситуаційної задачі, за яку студент може отримати до 25 балів, бали узагальнюються членом екзаменаційної комісії, який здійснював їх перевірку. Бали за кожне з питань екзаменаційного білета додаються, в результаті чого отримується загальний бал, одержаний студентом за результатами складання екзамену в цілому, який округляється до цілого числа.

У разі неотримання за результатами складання комплексного екзамену за спеціальністю 60 балів (оцінка FX або F за шкалою ЄКТС) студент відрховується з університету як такий, що не склав атестацію, з видачею йому академічної довідки.

Повторне складання (перескладання) екзамену з метою підвищення оцінки не дозволяється.

4. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ КОНСУЛЬТАЦІЙ

Консультації з навчальних дисциплін, що включені до комплексного екзамену за спеціальністю, проводяться у відповідності до затвердженого розкладу і охоплює два типи питань:

- 1) організаційні;
- 2) змістові.

Розкриття організаційних питань передбачає ознайомлення випускників з порядком проведення екзамену; структурою екзаменаційного білету; критеріями оцінювання; надання рекомендацій щодо змісту і форми відповіді.

Змістова частина консультації передбачає акцентування уваги на рекомендованих джерелах, які слід опрацювати при підготовці до екзамену; типах ситуаційних управлінських задач та методичних підходах до їх розв'язання; моментах, які слід врахувати у зв'язку із змінами в нормативно-правових актах; надання відповідей на запитання студентів.

До проведення консультацій залучаються науково-педагогічні працівники, які викладають навчальні дисципліни, включені в програму комплексного екзамену за спеціальністю.